

Onze Taal. Jaargang 2

bron

Onze Taal. Jaargang 2. Genootschap Onze Taal, Amsterdam 1933

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_taa014193301_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

[Nummer 1]

Uit het archief 'Germanismen'.

No. 4 van het 'Orgaan', bevattende de derde lijst van Germanismen, hield tevens de belofte in, den leden eens iets te vertellen van de beschouwingen, waartoe hun inzendingen den Raad van Deskundigen aanleiding hebben gegeven. Het leek ons, die het genoeg mochten smaken, van de verschillende meeningen kennis te nemen en daardoor een beter inzicht in de processen van taalvorming, taalvervorming enz. te verwerven, voor de inzenders interessant en leerrijk, er eens achter te komen, w a a r o m hun inzending wel of niet als germanisme kan worden beschouwd.

Laat ons tusschen haakjes opmerken, dat de inzenders van Anglicismen vooreerst nog niet aan de beurt van behandeling zijn, daar de voorraad germanismen en wat daarover valt te zeggen, nog lang niet ten einde is.

Zijn de in No. 4 opgenomen germanismen met algemeene stemmen als zoodanig erkend, veel inzendingen konden slechts de meerderheid, andere zelfs deze niet halen en zoo zouden ettelijke inzenders omtrent het lot van hun inzending steeds in het onzekere blijven verkeerden. Het kennismaken van het feit van verwerping met uiteenzetting van de overwegingen, die tot verwerping hebben geleid, zal hun de bevrediging geven van de wetenschap, dat hun zaak tenminste beoordeeld, zij het dan ook veroordeeld, is.

Het materiaal is intusschen zóó rijk, dat wij niet alle inzenders kunnen waarborgen, dat hun inzending hier een bespreking te beurt zal vallen. Wij doen maar eens een greep en pakken:

1. **A a n g e s t e l d e n**, waarvoor woorden als 'bedienden', 'personeel', 'beambten' als vervangers waren voorgesteld.

Een der leden van de Raad teekent hierbij aan. 'Is ook Zuid-Ned. en, m e t e e n b e p a l i n g, o o k N o o r d - N e d. "De bij de Bank aangestelden" en daardoor "de aangestelden bij de Bank", kan een germanisme zijn.' Deze meening lokt een opmerking uit van een der andere leden van den Raad. Zij luidt (en wel met betrekking tot het gespatieerde gedeelte): 'In algemeenheid m.i. onjuist. Wel tegenover "de niet-aangestelden", zooals allerlei deelwoorden i n b e p a a l d v e r b a n d *) zelfstandig kunnen gebruikt worden'.

Het woord 'aangestelden', waarover geen verdere opmerking is gemaakt, is er dus een, dat volgens den door ons aangenomen regel in onze lijst van germanismen wordt opgenomen.

Iets meer discussie is er over:

2. **A l s**, gebruikt in de beteekenis van 'toen', door verscheiden leden gebrandmerkt.

Het haalt zich de volgende opmerking van een der deskundigen op den hals: 'Geen germanisme. Is in litterairen stijl gebruikelijk en kan daar uit allerlei bronnen voortkomen.'

*) Wij spatieeren (red.)

Speciaal litteraire vormen zijn voor “puristische” kritiek als de Uwe niet vatbaar’. Dit echter lokt de volgende ontboezeming uit van een anderen beoordeelaar. Hij schrijft: ‘Ik meen, dat ook wie “litterair” schrijft, de zuiverheid van onze taal in acht behoort te nemen’.

Uitvoeriger commentaar levert nog een ander van de beoordeelaars:

‘De opmerking, dat *a l s = t o e n* in litt. stijl gebruikelijk is en daar uit allerlei bronnen kan voortkomen, is juist; in Zuid-Nederland komt het ook buiten de litteraire stijl voor. Dat neemt niet weg, dat althans in Noord-Nederland in gewoon proza 1° *a l s* voor *t o e n* een germanisme is en 2° *a l s* heel iets anders beteekent dan *t o e n*. Er is dus m.i. alle reden om *a l s* in de beteekenis van “toen” in gewoon gebruik af te keuren.’

Daar de overige deskundigen zich van commentaar onthouden, wordt aan deze inzending een plaats in onze lijst van germanismen toegekend.

Een door eenige leden ingezonden woord, dat ook ontegenzeggelijk een zeer Duitschen klank heeft, heeft nochtans geen plaats op de zwarte lijst kunnen verkrijgen. Het is:

3. *B e a a r d i n g* waarvoor algemeen ‘begrafenis’ als vervangend woord werd opgegeven; door den Raad wordt daarbij nog gevoegd: ‘teraardebestelling’. Men behoeft, zegt een van de leden, hier vaak een plechtig woord. Als zoodanig voegen wij hierbij, zal dus ook ‘beaarding’ moeten worden beschouwd. Eén lid van den R.v.D. zegt hiervan: ‘beaarding moet behouden blijven, als deel van de R.K. begrafenisgebruiken: bestrooiing met aarde’. (Wij teekenen hierbij aan, dat dit geen uitsluitend R.K. gebruik is). Een tweede lid van den Raad teekent erbij aan: ‘is ouder Nederlandsch en nu nog Katholiek’. Als derde opmerking komt de volgende: ‘is een Katholieke term met bijzondere beteekenis. In 't Duitsch bestaat het niet eens (Beerdigung)’. Dit zijn drie stemmen tegen de brandmerking als germanisme. De vermelde opmerkingen lokken echter weer eenige kritiek uit en wel deze: ‘Al kwam beaarding in de 17^e eeuw wel voor, toch zal het in de beteekenis van “begrafenis” thans verwerpelijk zijn als germanisme, wat het verschil (*ing - igung*) in uitgang niet weerleggen kan en “Beerdigen” beantwoordt niet aan het Ned. “bearden”, noch in vorm, noch in beteekenis.’

Hiermede sluiten wij voor dezen keer de mededeelingen omtrent de beoordeelingen. Eén algemeene opmerking van een der leden van den R.v.D. vinde hier echter nog een plaats; het is deze, dat het voor de inzenders dikwijls voldoende zou zijn, het Groote Nederlandsche Woordenboek te raadplegen, waarin meestal voldoende inlichtingen te verkrijgen zijn. Wij gelooven echter, dat van de leden van het genootschap, hoe zeer zij bereid mogen zijn aan dien wenk gevolg te geven, slechts de minderheid in staat zal zijn, hem op te volgen.

De maatstaf van het verleden.

Elders in dit nummer gewagen wij van een geschrift van den Heer Menkman over het Surinaamsche Nederlandsch. Ons medelid zegt daarin o.a.:

‘Wij lezen in de courant dat een arrestant is ingesloten en vinden dat een leelijk germanisme; treffen wij dan echter later dezelfde uitdrukking aan in een 17^e-eeuwsch geschrift, dan zijn wij weer heelemaal niet zeker meer van onze zaak.’

Hiermede raakt de schrijver een aardige en belangwekkende quaestie aan: Wanneer een woord, dat t e g e n w o o r d i g als een germanisme (of in 't algemeen als een barbarisme) klinkt, in v r o e g e r e eeuwen in onze taal voorkwam, moet men het daarom dan ook thans goed Nederlandsch achten?

Wij voor ons - maar wij erkennen natuurlijk dat men ook een andere opvatting kan hebben - antwoorden stellig: Neen, dat is geen voldoende reden. Want zoo'n in onbruik geraakt Nederlandsch woord duikt tegenwoordig gewoonlijk niet op uit het Nederlandsche v e r l e d e n maar uit het Duitsche h e d e n en het komt niet aan op den v o r m maar op den g e e s t dien men ermee binnen haalt. Als voorbeeld wijzen wij op het woord 'nederlage' (voor opslag of entrepôt) dat in de 17^e eeuw Nederlandsch was en dat t h a n s nochtans door onzen Raad van Deskundigen als een germanisme is afgekeurd. O n z e s inziens spreekt dit vanzelf want het komt nu niet uit het vroegere Nederlandsch tot ons maar uit het hedendaagsche Duitsch. En zoo staat het - voor ons - óók met 'insluiten'. Een halve eeuw geleden sprak iedereen nog van o p s l u i t e n maar sedertdien zijn wij gaan e i n s p e r r e n.

In elk geval echter moet men voorzichtig zijn

met dien maatstaf van het verleden en niet, wanneer men een woord eens ergens bij een Nederlandschen schrijver van voorheen heeft gevonden, daaruit aanstonds afleiden dat het toen g e b r u i k e l i j k Nederlandsch was.

Want ook toen wies er wel eens onkruid in den tuin der Nederlandsche taal!

Hoe het niet moet.

Al meer dan eens hebben wij gewaarschuwd tegen muggenzifterij op taalgebied. Er is geen beter middel om lezers af te schrikken en baloorig te maken dan het vitten op kleinigheden. Een afschrikwekkend voorbeeld van zulke taalkundige mikroskopie vinden wij in het laatste nummer van 'De Journalist', het orgaan van de Ned. Journalistenkring. Een der leden bekritiseert in dat nummer de taalkritiek van Dr. H. Polak (ons medebestuurder, die ook lid is van de N.J.K.) en vindt b.v. dat het woord 'arbeiderspers' niet deugt, dat men niet mag zeggen: 'wijlen Mr. J.A. Levy h e e f t ...', dat het mal is om te schrijven: 'Vele taalkundigen hebben zich met een zucht neergelegd'... Want een 'arbeiderspers' zou een pers zijn 'waarin arbeiders worden fijngedrukt', wijlen Mr. J.A. Levy h a d ... en de vele taalkundigen zijn rechtop blijven zitten of staan.

Daargelaten dat wij elk van deze drie beweringen onjuist of misplaatst vinden, getuigen ze van een pietluttigheid die ons weinig sympathiek is en waartegen ook de redacteur van 'De Journalist' zich verzet. Wij waarschuwen tegen het volgen van zulke voorbeelden. Laat hen, wier geest nu eenmaal zoo mikroskopisch geneigd is, zich vermeien in het beschouwen en becritiseeren van e i g e n werk, maar laat hen zich onthouden van het vermanen van anderen.

Want met zulke dorre schoolmeesterijen schrikt men anderen af en wekt men deze stemming: Als het schrijven van goed Nederlandsch zóó moeilijk is, dan geef ik het maar op.

Zoodat men het tegendeel bereikt van wat men met zulke critiek beoogt.

De Surinaamsche taaltuin.

Ons medelid de Heer W.R. Menkman heeft in 'De West-Indische Gids' onder bovenstaanden titel een artikel geschreven (waarvan hij ons een overdrukje toezond) dat een aardigen en levendigen indruk geeft van het Koloniale Nederlandsch in Suriname. Het blijkt dat er wel nog al wat afwijkingen in de spreektaal voorkomen (het aantal is stellig aanmerkelijk grooter dan in O o s t -Indië) maar dat over 't algemeen de toestand bevredigend mag worden geacht wanneer men in aanmerking neemt dat onze landgenooten in onze overzeesche gewesten nu eenmaal maar een betrekkelijk kleine volksgemeenschap vormen en dat hun taal vrij wat vreemde invloeden (niet alléén die van verminking door inboorlingen) heeft te verduren.

De schrijver is zelfs van oordeel dat er in den Surinaamschen taaltuin minder (zij het dan ook ander) onkruid groeit dan tegenwoordig in den vaderlandschen.

Waarin hij wel gelijk kan hebben.

Van onze leden.

Schrijftaal en schrijverstaal.

- Een lid vestigt onze aandacht op het gebruik van het woord ‘begaving’ (in den zin van b e g a a f d h e i d) dat hij tot tweemaal toe in een Zaterdagavond-bijvoegsel van het H a n d e l s b l a d vond en wel eenmaal in een opstel van den dichter Uyldert en eenmaal in een van de schrijfster Mevrouw Van Ammers-Küller. En hij verzucht: ‘Wanneer menschen ““van het vak”” aldus Nederlandsch schrijven, wat mogen wij dan nog in een tijd van geweldige vervlakking op allerlei gebied van ““the man in the street”” verwachten?’

Inderdaad, de dagen van Potgieter, Beets en Huet liggen wel ver achter ons! Wie schilderijen of teekeningen ten toon stelt zonder behoorlijke vakkennis, krijgt, al heeft hij nòg zooveel... ‘begaving’, van de critiek op zijn kop. Maar op taalkennis bij litteratoren wordt weinig of niet gelet.

Het aardige van dit geval is, dat ‘begaving’ wel een Nederlandsch woord is, maar... met een heel andere beteekenis. In Van Dale vindt men n.l.: ‘Begaving, v. (-en), (gewest.), flauwte, stuipen’! En waarlijk kennen ook wij een dergelijk woord uit de gewestelijke taal van Walcheren waar men spreekt van ‘de begaoves kriegen’ in den zin van: een epileptisch toeval krijgen.

Ja, tot zulke gekheden komen schrijvers die Duitsch d e n k e n (‘Begabung’) wanneer ze Nederlandsch p o g e n t e s c h r i j v e n .

‘Meerdere’ trajecten.

- Een ander lid heeft de opmerking gemaakt dat de Amsterdamsche tram een kennisgeving van de directie vertoont waarin eenige malen wordt gewaagd van ‘meerdere’ trajecten. Bedoeld is natuurlijk niet dat die trajecten zoo superieur zijn maar dat men aan m e e r d a n é é n lijngedeelte moet denken.

Op grond van onze overeenkomst met ‘De Taalwacht’ van het A.N.V. hebben wij dit college verzocht, de opmerking onder de aandacht van de tramdirectie te brengen. Als die nu maar ‘De Taalwacht’ op taalgebied als haar m e e r d e r e erkent!

Germanismen (vierde lijst)

aangestelden	personeel, bedienden, beambten
als (in de betekenis van: toen)	toen (toen hij dien morgen ontwaakte)
baargeldlooze betaling	betaling per giro, door overschrijving, door bewijs
(op) eenmaal	op eens; plotseling, eensklaps
het gaat om	er is kwestie (sprake)
het handelt zich om	van, het is te doen om, het gaat over, het staat op het spel; soms: het betreft
interesse	belang; ook: belangstelling
interessent	belanghebbende; ook: belangstellende
koptelefoon	hoofdtelefoon, hoofdspang, hoofd-, oorbeugel
lustmoord	moord uit wellust
roofmoord	moord gevolgd door diefstal; met het oogmerk om te stelen
meemaken (in andere betekenis dan: met anderen iets maken)	beleven, bijwonen, meedoen aan, doorstaan, lijden, enz.
nederlage	depot, pakhuis, opslagplaats; ook: het opslaan
onderbreken	afbreken (om later weder aangeknoopt te worden); verbreken

ononderbroken	onafgebroken, zonder ophouden, zonder tusschenpoozen, gestadig
opvatten	oppakken, inrekenen, in hechtenis nemen, pakken, grijpen, vangen
rauwkost	rauwe kost, rauwe spijs, rauw voedsel, ongekookte spijs
strevingen	pogingen, neigingen; vaak ook het enkelvoud: streven. Een bijgevoegde bepaling kan ook hier verscheidenheid aangeven
schijnwerpers	zoeklichten, sterke lampen, bermlampen (bij auto's), straallichten
springstoffen	ontplobbare stoffen, ontploffingsmiddelen; zoo men wil: splijtstoffen
stekker	contactstop, stop, insteker
uitgesproken	(als bijv. nw. gebruikt: een uitgesproken voorkeur); duidelijk, bepaald, nadrukkelijk; ook: uitdrukkelijk, beslist
verstandsecht	huwelijk uit berekening
zelfliefde	eigenliefde
zielvol	bezield

Vaak zal men, om goed te kunnen oordeelen, de woorden in het zinsverband moeten zien. Te dien einde zouden de inzenders de geheele plaats kunnen uitknippen of overschrijven.

[Nummer 2]

De Duitse klemtoon.

Wij trachten, door waarschuwingen en door het aanleggen van woordenlijsten den overmatigen Duitschen invloed te stuiten die zich in onze taal en daardoor in onzen volksgeest, doet gevoelen. Maar we zullen misschien ook nog eens moeten komen tot het opbouwen van een klemtoonlijst want de verandering van klemtoon in onze taal is óók een typisch verschijnsel van 'Deutschum'. En het lijkt ons niet kwaad om daarvoor even de aandacht van onze lezers te vragen.

Men kan, dunkt ons, de Europeesche talen verdeelen in drie groepen (wat den klemtoon belangt): een trochaeïsche, een jambische en een gemengde. Buiten Europa zijn er nog wel andere klemtoongroepen te vinden; zoo is het Maleisch stellig een spondaeïsche taal al wordt het, in de uitspraak door Europeanen, verkeerdelijk getrokken in de groep van hun eigen taalklemtoon. Wij merken hierbij nog op, dat we tot de trochaeïsche groep natuurlijk ook de dactyluswoorden rekenen en tot de jambische de anapaestwoorden. Dus in de eerste de klemtonen zwaar-licht en zwaar-licht-licht en in de tweede de klemtonen licht-zwaar en licht-licht-zwaar.¹⁾

Nu behooren zeker vrij wat Europeesche talen tot de gemengde groep, d.w.z. tot die waarvan men niet stellig zou kunnen zeggen of de trochaeïsche dan wel de jambische klemtoon overheerscht en daartoe rekenen wij ook onze eigen taal, maar het komt ons voor dat het Duitsch stellig trochaeïsch en het Fransch even stellig jambisch is. Hetgeen natuurlijk niet wil zeggen dat er in het Duitsch geen jambische en in het Fransch geen trochaeïsche woorden voorkomen (het eene zoowel als het andere is in menigte het geval) maar dat het eene of het andere accent overheerscht. En nu is het opmerkelijk - en bedenkelijk - dat, in de laatste decennien, ongeveer sedert het begin van deze eeuw maar vooral na den wereldoorlog die een andere cultuurlaag naar boven bracht en tot leidende groep maakte, de klemtoon in onze taal aan het verschuiven is. Ze was, vóór dien tijd, wat men zou kunnen noemen: neutraal, noch overheerschend trochaeïsch noch overheerschend jambisch. Maar ze wordt nu overheerschend trochaeïsch.

Uitteraard grijpt zoo'n psychisch-linguïstische beweging het eerst de vreed e woorden en namen aan want daarin biedt het nationale instinct den minsten weerstand. En zoo hoort men tegenwoordig: tricot, ózon, Ázor, Mími enz. waarop vroeger de klemtoon jambisch viel. Ja zelfs hebben wij, aan boord van een koopvaardijship, alle officieren eens hooren spreken van 'Érsatz'.... hetgeen Duitscher dan Duitsch was, want in het Duitsch krijgt d i t woord een jambischen klemtoon. En in de Tweede Kamer hoorden wij dezer dagen een der leden gewagen van een tórpedo!

Maar er zijn ook al zuiver Nederlandsche woorden waaraan men, in den klemtoon, hetzelfde verschuivingsproces kan waarnemen.

1) Trochaeus: - □, dactylus: - □□, jambus: □ -, anapaest: □□ -.

Voor jonge mensen is dat moeilijk omdat die, steeds minder, in de uitspraak van anderen, den vroegeren klemtoon kunnen waarnemen. Voor ouderen echter kan het een belangwekkend onderwerp van aandacht zijn. Op de diepere oorzaak van deze verschuiving kunnen we nu niet ingaan; ze ligt mede in het opkomen, na den oorlog, van een nieuwe cultuurgroep waarvan we zoeven reeds gewaagden, een groep die in bijzondere mate onder Duitschen invloed staat. Maar als we onze taal - en wij herhalen: dat is een uiting van onzen volksgeest - niet meer en meer door één vreemden invloed willen zien overheerschen, dan zullen we ook hierop moeten letten: Op den klemtoon.

Uit het archief ‘Germanismen’.

In het vorige nummer van ons orgaan lieten wij den leden zien tot welke beschouwingen eenige der ingezonden woorden den Raad van Deskundigen hadden geleid. Wij zetten heden deze reeks voort.

4. **G l a n z e n d**. Hiervoor zijn verschillende vervangwoorden voorgesteld, naar gelang van de beteekenis: blinkend, schitterend, glimmend, tintelend, stralend enz. Vier leden van onzen Raad van Deskundigen laten zich er over uit.

De eerste hierover gemaakte opmerking luidt: ‘glanzen is een gewoon Hollandsch woord en ik weet niet, waarom ik niet van een glanzenden hoogen hoed zou mogen spreken.’

Daarop volgt: ‘g l i m m e n d is het zuiver Nederl.’

Als derde volgt: ‘glanzend kan men geen germanisme meer noemen, evenmin als glans, treffen, (ver)schaffen, degen, gezant, enz. Alleen in den zin van “voortreffelijk” (“schitterend”) b.v.: glanzende overwinning, hij speelt glanzend, kan het er niet mee door’.

Thans de vierde opmerking: ‘met glans, met eere, met vlag en wimpel (als ik goed raad, wèlk gebruik men bedoelt)’.

Het is hieruit duidelijk, dat ook in den Raad van Deskundigen ‘glanzend’ beschouwd wordt als een woord, dat, in zekere beteekenis gebruikt, als germanisme gewraakt moet worden, maar dat in het algemeen een goed Nederlandsch woord is.

5. **H e t g a a t o m**. Laat ons beginnen met de stelligste uitspraak, die in de commentaren te vinden is. Zij luidt: ‘Het gaat om is ongetwijfeld een k r a s g e r m a n i s m e .¹⁾ Als vertaling kunnen nog dienen: ‘het is om.... te doen’ (b.v. om je leven), ‘het geldt’ (b.v. hooge belangen), (iets) ‘staat op het spel’ enz.

Een ander lid van den R.v.D. verklaart echter, zonder nadere motiveering, dat het woord niet als germanisme kan worden beschouwd, terwijl een derde nog een vervangwoord, dat niet in de inzendingen voorkwam, opgeeft: ‘het gaat over’. Omtrent één uitdrukking, nml. ‘het staat op het spel’, laat dit lid zich echter als volgt uit: ‘dit is iets anders en dat kan wel uitgedrukt worden met ‘het gaat om’.

6. **M e e m a k e n**. Een oordeel hierover, dat aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat, is het volgende: ‘Dit woord acht ik in de beteekenissen “beleven”,

1) Wij spatieeren (red).

“bijwonen”, “meedoen aan”, “doorstaan”, “lijden”, enz. zoowat het bedenkelijkste germanisme van de geheele lijst, zoodat ik het bijzonder jammer zou vinden als het werd geschrapd. De verbijsterende snelheid, waarmee het zich in de genoemde Duitse beteekenissen in den laatsten tijd verspreidt en een aantal Nederlandsche woorden dreigt te verdringen, lijkt mij een duidelijke aanwijzing, dat het een gevaarlijk germanisme is, waartegen niet genoeg kan worden gewaarschuwd.’

Tweede oordeel: “in den zin van “beleven”, “bijwonen”, stellig een germanisme.”

Drie leden van den Raad beschouwen het woord als een germanisme en geven geen commentaar; slechts één lid wenscht het niet als een germanisme beschouwd te zien.

Mededeelingen.

‘Nederlandsche vertalingen’.

Opgericht is de vereeniging ‘Nederlandsche Vertalingen’ ter bestrijding van de vele slechte vertalingen van letterkundige werken, sprekende films, radiovoordrachten enz. De vereeniging is o.a. voornemens een adviesbureau te stichten, een archief samen te stellen en een orgaan uit te geven. Zeker zal men in ons Genootschap met ingenomenheid kennis nemen van dit streven.

Secretaresse is Mej. M.A. Pit, Jan van Eyckstraat 2, Amsterdam.

De redactie van ‘De Bron’, orgaan van het personeel der verbonden Petroleummaatschappijen te 's-Gravenhage (de ‘Koninklijke’-‘Shell’-groep) is als lid tot ons Genootschap toegetreden.

Onze aandacht was, zooals reeds in het vorige nummer is medegedeeld, gevestigd op het gebruik van het woord ‘meerdere’ in de beteekenis

van ‘meer dan één’ (‘meerdere lijnen’) in een kennisgeving van de Amsterdamsche Gemeentetram. De opmerking werd ter behandeling overgedragen aan ‘De Taalwacht’ van het A.N.V. en de directie der A.G.T. antwoordde dat zij bij een herdruk ermede rekening zou houden.

Woordenboeken en grammatica.

Een lid had aan het secretariaat gevraagd, welk woordenboek en welke grammatica voor de Nederlandsche taal aanbevelenswaard konden worden geacht.

De secretaresse vroeg het oordeel van Dr. Beets en deze gaf op:

Woordenboeken:

1. Koenen-Endepols, Verklarend Handwoordenboek der Nederlandsche taal, 17e druk, f 5.60.
2. Van Dale, Groot Woordenboek der Ned. taal, 6e druk, f 18.-.

Grammatica:

1. Van Ham en Hofker, Nieuwe Ned. Spraakkunst.
2. Van Wijk-Van Schothorst, De Ned. taal.
3. Tinbergen, Ned. Spraakkunst.
4. Terweij, Ned. Spraakkunst.
5. Rijpma en Schuringa, Ned. Spraakkunst.
6. Kummer, Ned. Spraakkunst.
7. Overdiep, Moderne Ned. Grammatica.

Dr. Beets geeft hierbij den raad om eenige van deze werken op zicht te vragen daar het eene meer voor practisch gebruik, het andere meer wetenschappelijk is bedoeld.

‘Ingot’ en ‘walswerk’.

Ons medelid de heer Kessler, Directeur van het Hoogovenbedrijf te IJmuiden, had zich gestooten aan het gebruik van de woorden ‘ingot’ en ‘walswerk’ in een mededeeling van het Normalisatiebureau. Hij was van oordeel dat het eerste (zuiver Engelsche) woord vervangen kon worden door ‘blok’ en dat het tweede een germanisme was, waarvoor men ‘walserij’ kon schrijven. Het Normalisatiebureau had zich beroepen op het oordeel van... de Inenschakelingscommissie (!), die in 't geheel niet deskundig kan worden geacht op taalgebied, maar de heer K. liet het er niet bij zitten en wendde zich tot ons. Omdat de zaak ons eenigszins urgent leek en belangstelling in taalquaesties van den kant van een groot nijverheidsbedrijf ons bovendien zoo verheugelijk dacht, hebben wij niet gewacht tot de driemaandelijksche beoordeelingen van den Raad van Deskundigen, maar de beide woorden aanstonds aan zijn kritiek onderworpen. En de heer K. kreeg op beide punten gelijk.

Anglicismen.

Wij kunnen nu allengs ook wel andere barbarismen dan de germanistische gaan brandmerken en verzoeken onzen leden dus, behalve germanismen ook eens wat anglicismen op te geven.

Van onze leden.

Polemiek.

Van ons medelid den heer Menkman hebben wij het volgende stuk ontvangen: Zeer geachte Redactie. Toen indertijd Onze Taal het bijv. nmw. huidig als een Germanisme brandmerkte, heb ik mij afgevraagd of er bij het signaleeren van Germanismen wel met de noodige onbevagenheid werd te werk gegaan. Thans - na de lezing van het Januarinumnummer - moge ik nog het volgende onder uwe aandacht brengen. Dat iemand die wederom gaat spreken van 'insluiten', niet alleen wanneer hij het heeft over bijlagen van brieven, maar ook wanneer het geldt personen die van hun vrijheid worden beroofd, niet uit het Nederlandsche verleden put, maar uit het Duitsche heden, lijkt mij niet per se juist en in ieder geval weinig ter zake dienende; dat zoo iemand aan het einsperren zou gaan, komt mij gezocht voor. Vergelijk: 'einen Gefangenen einschliessen' en 'einen Mönch in s K l o s t e r einsperren'. Ik zou den hond in de schuur willen 'opsluiten', maar acht het nuttig, dat de politie iemand die de openbare orde verstoort 'insluit', onverschillig waar. Waarom zouden wij bang moeten zijn voor alles wat op Duitsch lijkt en niet voor hetgeen op Engelsch lijkt? Wij pretendeeren toch niet er een taal op na te houden welke met geen enkele andere verband houdt, of aan geen enkele andere verwant is! De Engelschen zeggen: to lock somebody up. Opsluiten heeft verder in het Nederlandsch nog de beteekenis van bevestigen; men vrage het maar aan zeelieden en werktuigkundigen. Een bout wordt met een spie opgesloten.

Ik heb in Verwijs en Verdam het middelnederlandsche insluten opgezocht en in het Woordenboek der Nederl. Taal (deel zes, 1932) het Nederlandsche insluiten en heb niets gevonden, dat zou waarschuwen tegen het gebruik van dit laatste werkwoord in de gewraakte beteekenis.

Door het gebruik van voorvoegsels worden kernachtige nieuwe werkwoorden gevormd en mijn gevoel zegt mij - beredeneeren kan ik het niet - wanneer een bepaald voorvoegsel op zijn plaats is. Ik heb u, meen ik, reeds gewezen op de in het

maritieme en militaire gebruikelijke werkwoorden overfluiten, opblazen, opslaan, opfluiten, uitzingen, uitluisteren, die alle op sprekende wijze een zekere handeling omschrijven. Dat de Engelschen dezelfde vormen hebben, mag voor ons geen aanleiding zijn tot veroordeeling.

Wij herinneren ons allen, dat tijdens den Boerenoorlog het werkwoord ‘opblazen’ in gebruik kwam, voor in de lucht laten springen. Misschien is het een echt Anglicisme - misschien ook niet - maar het is een kernachtige uitdrukking, welke mijn Hollandsch gehoor heelemaal niet beledigt. En toen wij, gedurende die korte periode van geestdrift voor de zaak der Afrikaanders, van ‘uitlanders’ spraken, deden wij een oud Nederlandsch woord herleven (zie Wassenaer, Historisch Verhael II, 92). Onbewust hebben wij toen - via het Afrikaansche heden - uit het Nederlandsche verleden geput!

‘Behandigen’ is thans verouderd, zegt het Woordenboek der Ned. Taal (tweede deel), maar bij ‘innemen’, in de beteekenis van inwinnen, wordt van verouderd zijn niet gerept (deel VI, 1813-1814). In de 17e eeuw werden iemand brieven, orders enz. ‘behandigt’ en nog zeer laat in de 18e eeuw besloten Heeren X (W.I. Comp.) om ‘de gedagten der respectieve Kameron in te neemen’. Zouden deze beide werkwoorden weder in ons spraakgebruik hun intrede doen, dan zouden de Germanismenjagers moord en brand schreeuwen. Maar zouden zij gelijk hebben?

Wanneer onze Raad van Deskundigen zou beweren - wat ik voorshands niet geloof - dat ‘nederlaag’, voor depôt of opslagplaats, alleen in de 17e eeuw Nederlandsch is geweest, dan zou ik alweder willen verwijzen naar het Woordenboek der Nederl. Taal (deel IX, 1735) waarin worden aangehaald de Wet van 26 Aug. 1822, die van 2 Juni 1875 en een Besluit van 29 Nov. 1907 (de nederlage van zout). In de taal van den Nederl. Fiscus is het oude woord altijd in gebruik gebleven - tot op den huidigen dag - en wel met betrekking tot den opslag van accijnsgoederen. Wanneer is het volgens de Deskundigen een germanisme geworden?

Een b a a r g e l d l o o z e betaling veroordeel ik, omdat het een malle uitdrukking is, zooals onze ambtenarij er wel meer uitvindt; zie b.v. de aanwijzing: Bureel geldartikelen aan den ingang van het nieuwe Amsterdamsche Postgebouw (naast het oude Hoofdpostkantoor). Maar, laten nu onze lezers toch niet denken, dat baar geld geen goede Holl. uitdrukking zou zijn, omdat men in het Duitsch van Bargeld spreekt (Zie Woordenboek der Ned. Taal, deel II, 823).

Dat men ook met de adviezen van Deskundigen voorzichtig moet zijn, bleek mij eenigen tijd geleden, toen de Taalwacht van het A.N.V. mij schreef, dat het in Suriname nog gebruikelijke woord vettewarij, voor een zeker soort winkel, geen Nederlandsch is en nooit Nederl. geweest is. Het woord komt n.b. in Verwijs en Verdam voor, met ettelijke citaten er bij uit oude Nederl. geschriften.

Als liefhebber (amateur) van maritieme en koloniale geschiedenis, geniet ik steeds bij het lezen van 17e-eeuwsche reisverhalen enz., niet alleen van den inhoud, maar ook van de taal, ondanks de anarchie welke destijds heerschte op het gebied der spelling. Dat men ook toen speciaal uit het Duitsch veel zou hebben overgenomen, kan ik niet zoo maar aannemen.

Met het oog op de hopelooze vervlakking - om niet eens van de verbastering te spreken - welke onze taal tegenwoordig ondergaat, door de schuld van het onderwijs,

de journalistiek, de litteratuur, de sport en het verkeer, is het m.i. doodjammer, dat de geschriften der voorouders door de massa niet meer worden gelezen.

* * *

Natuurlijk zijn wij het met het bovenstaande lang niet geheel eens, maar wij hebben al vroeger gezegd dat, in ons Genootschap waarin alléén de Raad van Deskundigen gezag heeft en alle anderen leeken zijn, de redactie van het orgaan zich niet als censor mag beschouwen. Waarbij nog komt, dat wij de belangstelling van den heer M. bijzonder waardeeren omdat zij den vorm heeft van onderlinge gedachtenwisseling. En daarvoor is ons Genootschap immers juist opgericht. In 't algemeen moeten wij echter wel op k o r t h e i d aandringen opdat, in één nummer, meer dan één lid aan 't woord kunne komen.

Van-de-door-Den-Haag-gekropen-Jan-gescheurde-broek-stijl.

Dit is het hoofd dat een van onze leden plaatst boven het volgende uittreksel uit een besluit van den Dienst der Volksgezondheid te Batavia:

Het Hoofd.... enz..... heeft besloten.... enz..... te bepalen.... enz..... dat van de bij lid 1 van artikel 7 der Quarantaine-Ordonnantie (Staatsblad 1911, Nos. 277 en 302) aan gezagvoerders van schepen, komende uit landen buiten Nederlandsch Indië, opgelegde verplichting.... enz..... vrijstelling wordt verleend.... enz.

Er zijn nog wel ergere voorbeelden te vinden van deze schrijfwijze met vele tusschenzinnen.

[Nummer 3]

De uitspraak van de taal.

Toen wij in der tijd onze eerste pogingen deden tot het vormen van onzen Raad van Deskundigen, was de eerste man tot wien wij ons wendden, Prof. Dr. F.A. Stoett. Immers, ons Genootschap was opgericht in Amsterdam en het sprak dus vanzelf dat wij ons het eerst richtten tot den hoogleeraar in de Nederlandsche taal aan de Amsterdamsche Universiteit. Maar wij vingen dadelijk bot. 'Ik ga mij juist losmaken van verschillende bezigheden' antwoordde Prof. Stoett en dat was begrijpelijk want hij zou binnenkort zijn ambt neerleggen. Dat zal nu eerlang geschieden en daarom heeft een vertegenwoordiger van het 'Handelsblad' een vraaggesprek met hem gehad over de gevaren die onze taal bedreigen. Er staat in het relaas van dat vraaggesprek een en ander waarin ook diegenen van onze leden die geen Handelsblad-lezers zijn, wel belang zullen stellen en daarom willen wij er iets uit overnemen.

Vooraf merken wij op, dat Prof. Stoett het gevaar van de vreemde woorden en in 't bijzonder van de germanismen, niet zoo groot acht als wij. We gaan nu echter, bij het heengaan van dezen hoogleeraar, over dat onderwerp niet met hem redetwisten; wij kunnen tevreden zijn met het feit, dat we v i j f andere hoogleeraren en een redacteur van het Woordenboek bereid hebben gevonden om ons in onzen strijd te

helpen. Maar behartigenswaard dunkt ons, wat Prof. Stoett zei over de uitspraak van het Nederlandsch. Hij uitte zich daarover als volgt:

‘Zoolang wij den moed hebben, zelfstandig te zijn - een persoonlijkheid - en durven te schrijven, wat wij hooren spreken door beschaafde menschen, behoeven wij voor het karakter van onze taal niet te vreezen. Het is echter wat moeilijk vast te stellen, wat in onze taal precies beschaafd is. Men kan toch eigenlijk moeilijk een dialect als b.v. het Groningsch onbeschaafd noemen. In Frankrijk en in Duitschland is de beschaafde taal, die welke wordt gesproken op het tooneel. Hier is dat niet zoo. Wel spreken veel tooneelspelers voortreffelijk Nederlandsch, maar zij doen het lang niet allemaal. Daar Holland nu eenmaal de voornaamste provincie is, nemen wij de taal uit dit gewest als beschaafd aan - al spreken niet alle Hollanders beschaafd.

Dit laatste is mede hieraan te wijten, dat de jeugd niet steeds op school beschaafd hoort spreken. Een examen-commissie kan een candidaat voor een acte M.O. niet afwijzen omdat hij onze taal niet beschaafd spreekt. In alle andere landen kan het wel!

Al zijn de examinatoren nòg zoo overtuigd, dat iemand, die onze taal niet behoorlijk spreekt, niet geschikt is, de Nederlandsche jeugd te onderwijzen, zij staan machteloos, als de examinandus overigens voldoende is. Daarom, omdat de onderwijskrachten niet allemaal goed onze taal spreken, is het des te meer gewenscht, goed te luisteren naar hetgeen beschaafde lieden zeggen.’

Hiermede heeft de scheidende hoogleeraar stellig een zwakke plek in onze taal aangewezen. Wanneer men eens in 't buitenland reist, dan kan men zich telkens weer verbazen over het betrekkelijk zuivere Fransch, Duitsch of Engelsch dat - buiten de dialecten en de stads-idiomen na-

tuurlijk - zelfs door weinig ontwikkelde mensen wordt gesproken. Vooral in Frankrijk is het treffend. Het dienstmeisje in het Rouaansche hotel, de bediende van den Parijschen restaurant, de Bretonsche visscher met wien wij rondvoeren op den Golfe du Morbihan, ze spraken allen even beschaafd Fransch als de beschaafde Franschman. In de Fransche winkels doen wij steeds dezelfde ervaring op.

Maar w a a r moet men eigenlijk gaan luisteren, en n a a r w i e n, om beschaafd Nederlandsch te hooren spreken.

Op de scholen en naar de onderwijzers zeker niet. Daar wordt een beschaafde uitspraak, zooals Prof. Stoett doet uitkomen, niet eens gevegd. Het is bedroevend.

En het is goed dat Prof. Stoett op deze bedenkelijke zwakke stee in onze taal eens heeft gewezen. Want in het spreken zijn wij wel bijzonder slordig. Nòg slordiger dan in het schrijven.

Anglicismen.

Van het levensbegin van ons Genootschap af zijn er leden geweest die er op aandrongen om ons toch niet tot het bestrijden van germanismen te bepalen. Aanvankelijk hebben wij dit laatste nochtans moeten doen omdat het aantal germanismen overweldigend is en 'O.T.' is opgericht v o o r a l ter bestrijding van d e z e soort barbarismen. In 't begin van dit jaar leek de tijd ons gekomen om ook eens wat anglicismen aan het oordeel van den Raad voor te leggen. Wij hebben dit in het vorige nummer aangekondigd en de leden opgeroepen tot het inzenden van anglicismen. Doch er zijn er, bij het secretariaat, slechts enkele ingekomen en..... te laat om ze nog te kunnen laten beoordeelen.

Waar blijven nu de vragers van destijds?

Het A.N.V. en wij.

In het jaarverslag van het hoofdbestuur van het A.N.V., opgenomen in 'Neerlandia' van Mei, vinden wij, onder het hoofd 'Taalwacht', o.a. het volgende:

'In den loop van dit jaar werd opgericht, buiten het Verbond, het Genootschap "Onze Taal", dat zich hoofdzakelijk het bestrijden van germanismen ten doel stelt. Scheen het in den aanvang dat er gevaar voor bestond, dat beide lichamen min of meer op elkanders gebied zouden treden, weldra werd tusschen "Taalwacht" en Genootschap "Onze Taal" een goede samenwerking bereikt, die de Nederlandsche taal slechts ten goede kan komen.'

Voor 't eerst vindt men hier, in 'Neerlandia', een z w e e m van erkenning van het feit, dat de redactie van dit orgaan, benevens Kolonel Oudendijk, zich schromelijk hebben vergist toen ze, in weerwil van duidelijke en herhaalde verklaringen van 'O.T.', beweerden dat wij hetzelfde terrein bestreken als het A.N.V. De leden van dat Verbond weten dan nu eindelijk althans e e n i g e r m a t e dat dit niet zoo is. Ook nadat wij de bekende overeenkomst met de 'Taalwacht' hadden gesloten, was dien leden niets van de vergissing medegedeeld.

We zullen maar zeggen: beter laat dan nooit.

Uit het archief ‘Germanismen’.

G.G. - Waarom - zoo vraagt menigmaal een lid - is het woord dat ik reeds zoo lang geleden heb opgegeven, nog niet gepubliceerd; het is toch een grof germanisme en waard gesignaleerd te worden. Ons antwoord daarop moet dan dikwijls luiden: wij hebben een menigte woorden en wij hebben maar één Raad van Deskundigen en dien mogen wij niet al te dikwijls lastig vallen. Uw woord wacht nog zijn beurt.

Maar ook komt het voor, dat wij dat ‘grove’ germanisme niet mogen opnemen, omdat onze Raad van Deskundigen het niet als een (overbodig, hinderlijk of stuitend) germanisme gebrandmerkt wil zien. - Wat gij - Onze Taal - wilt bestrijden, zegt een der leden, zijn niet de woorden en woordvormingen aan het Hoogduitsch ontleend - ‘germanismen’ dus in den eigenlijken zin - maar die vormingen, die bepaaldelijk in strijd zijn met het Nederlandsch taaleigen. ‘Hinderlijke’ germanismen dus, en ook ‘overbodige’. - Ik wil met mijn adviezen aan uw Genootschap practisch blijven, - zegt een ander lid.

Woorden, die door onzen Raad niet als germanismen worden aangemerkt, krijgen in ons archief de aanduiding: G.G. Ziehier eenige GG's.

SCHRIJVEN. Een woord dat reeds in onze oprichtingsvergadering als voorbeeld van een hinderlijk insluipsel werd naar voren gebracht en dat nog voortdurend door onze leden wordt gesignaleerd. En toch voor ons heel bepaald: GG! Daar het woord - zegt een lid van den Raad - op een onafgebroken gebruik van drie en een halve eeuw kan bogen, gaat het niet aan het nu nog voor een germanisme uit te maken. - Deze infinitief kan in het Nederlandsch iederen dag opnieuw worden gesubstantiveerd, zegt een ander lid. Met deze laatste uitspraak is een derde lid het wel niet geheel eens, maar ook hij wil het woord zeker niet als een germanisme beschouwd hebben. Het is een stadhuiswoord, zegt dit lid, en wordt ook als zoodanig gevoeld. Dus.... GG!

(Gelukkig, - verzuchtte een lid, dat veertig jaar lang dagelijks tientallen van malen in zijn werk het woord 'schrijven' gebezigd had en heldhaftige pogingen had aangewend het nu te vermijden: gelukkig dat het weer mag!)

Uiteraard namen wij het woord niet in onze lijst op; onze strijd geldt niet: stadhuiswoorden; ons eenig criterium is: al of niet een germanisme. (Een onzer leden, die het woord 'ononderbroken' brandmerkte - de Raad van Deskundigen is het daarin trouwens met hem eens gebleken - wees daarbij op de 'onwelluidendheid' van dit woord, hetgeen een lid van onzen Raad deed opmerken: de 'onwelluidendheid' is geen bruikbaar criterium bij deze vraag. Over smaken valt niet te twisten. En het Nederlandsch heeft niet het monopolie van een altijd welluidende taal te zijn.)

ZONDER MEER is ook een uitdrukking, die door velen als een rasecht germanisme wordt beschouwd, maar die door onzen Raad niet als zoodanig werd aanvaard. Een onzer leden had de opmerking gemaakt, dat de uitdrukking 'zonder meer' dikwijls geheel overbodig was. Dit - merkte een lid van onzen Raad op - is ook al weer een ongepast criterium. Daar gaat de vraag 'Is dit een germanisme?' niet om. En de uitbanning van alles wat in onze uiting 'overbodig' is, leidt tot doodelijke verarming van onze uitingsvormen. Ik zie niet in, waar wij belanden, wanneer uitdrukkingen als deze en dan op grond van 'overbodigheid' moeten worden behandeld. Ik voeg hieraan toe, dat Charivarius een rubriek van 'tautologieën' heeft aangelegd, waarin o.a. ook wordt geageerd tegen zinnen en woordverbindingen die méér bevatten dan het strikt-logische minimum. Dit is doodelijk voor de levende schakeering van onze taal v o r m e n , omdat het verschijnsel der herhaling, der hervatting, der variatie, daarbij als 'fout' of 'minder fraai' zou worden vermeden of verboden.

'Zonder meer', 'zoo zonder meer', is een der tallooze vormen voor de modaliteit der aarzelende mededeeling.

Een reeks woorden op -isch werden door onze leden als germanismen opgegeven, zooals: bouwtechnisch, factisch, komisch, nieuwmodisch, nieuwtestamentisch, periodisch, toeristisch.

Een van deze woorden, n.l.:

KOMISCH werd aan het oordeel van den Raad onderworpen; als vervangend woord werd daarbij gevoegd: komiek. Het werd echter eenstemmig afgewezen. - Al is komisch natuurlijk uit het Duitsch overgenomen, het is in sommige gevallen onmisbaar en kan niet overal door komiek worden vervangen. De schakeering der woorden verschilt, - zegt een lid. En een ander: de beide woorden hebben verschillende beteekenis gekregen, die evenwel niet altijd goed onderscheiden wordt. Dààr ligt de fout..... - GG. dus.

Onze lijst van GG's bevat nog een reeks woorden, als: afreizen, afzetten, apparaat, doorsnee, droogleggen, hoogconjunctuur, hoogspanning, huidig, leergang, momenteel, neerzitten, noodwendig, onberoerd, pijnlijk, sokkel, toenmalig, verwonden, voorval, waardevol, enz.; wij hopen daarover te gelegener tijd iets mede te deelen.

Van onze leden.

Maatstaf.

Ons lid, de Heer N.M. Verloop, vroeg ons of er bij het beoordeelen van de woorden die de leden inzonden, wel voldoende rekening werd gehouden met het element 'schoonheid' in de taal. Wij hebben gemeend daarop te moeten antwoorden, dat de maatstaf 'schoonheid' ons wel wat erg subjectief scheen en dat het aanleggen van zulke maatstaven tot conflicten zou kunnen leiden. Dit was ons lid niet geheel met ons eens; vroeger was, meende hij, de medicus de deskundige t.a.v. het menselijk gestel en psychologie werd verworpen als 'te subjectief'; nu denkt men er anders over. - Wij kunnen hierop slechts zeggen, dat er voor ons Genootschap maar één gezag bestaat en dat berust bij onzen Raad van Deskundigen; willen onze leden, ieder voor zich, een anderen maatstaf aanleggen, dan staat dat hun natuurlijk vrij.

Rondvraag.

De Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken te IJmuiden, aan welk bedrijf wij het te danken hebben, dat bij het Centraal Normalisatie Bureau het germanisme: walswerk is vervangen door het Nederlandsche: walserij, schrijven ons:

Bij het bestudeeren van walserijen stuiten wij voortdurend op Germanismen, die wij gaarne door goede Nederlandsche woorden zouden vervangen.

De bewerking 'walsen' geschiedt in een op een mangel gelijkend werktuig, dat uitgerust is met twee of meer walsen, of rollen.

Wij zouden het werktuig den naam 'wals' kunnen geven, waarbij dan het woord 'rol' zou kunnen worden gebruikt voor het aanduiden van dit onderdeel van het werktuig. Het product zou dan kunnen heeten: gewalst product, en misschien ook walserijproduct. 'Walsproduct' zou wel een onjuist gevormd woord zijn.

Ook zou het werktuig den naam 'mangel' (verg. het Eng. woord 'to mangle') kunnen ontvangen, en het onderdeel: 'wals'.

Een groep 'walsen' of 'mangels' wordt door Nederlandsche technici gewoonlijk aangeduid

door het afschuwelijke woord 'straat' (vertaling van 'Walzenstrasse'). Wij wilden hier eenvoudig het woord 'groep' gebruiken.

Voor het verplaatsen van gewalste of gewalst wordende producten gebruikt men een groot aantal achter elkaar geplaatste rollen; deze heeten in het Duitsch: 'Rollgänge', en in de Nederlandsche vakliteratuur: rolgangen.

Wij zouden liever het woord 'rolbaan' of 'rollenbaan' gebruiken.

Willen onze leden hierover eens hunne gedachten laten gaan en trachten nog andere vervangende woorden te vinden? Dan zullen wij te gelegener tijd t.a.v. deze woorden het advies van onzen Raad inwinnen.

Een ander lid vraagt, of de uitdrukking '(Gemeentelijke) Keuringsdienst van Waren' goed Nederlandsch is en zoo neen op welke wijze het dan vervangen zou kunnen worden. Ook hiervoor doen wij een beroep op onze leden.

Een derde lid wenscht van het woord 'Ober' af te komen, maar dat, vreezen wij, zal moeilijk zijn. Onmogelijk behoeft het daarom niet zoo aanstonds te worden geacht. Maar wie weet een vervangsel dat kans van slagen zou hebben?

Germanismen (vijfde lijst)

aanwenden (van maatregelen, pogingen, aangewende kunst)	(van maatregelen:) toepassen (van pogingen:) in het werk stellen, toegepaste kunst
afflauwen (en afzwakken, afmageren, enz.)	verflauwen (verzwakken, vermageren, enz.)
band (in den zin van boekdeel)	deel
begeleidverschijnselen (med.)	begeleidende verschijnselen (bijkomende v.)
(het) bouwen (van wegen, kanalen, werktuigen en toestellen)	(het) aanleggen, graven, ineenzetten, vervaardigen
dierarts	dierenarts (beter nog het gebruikelijke: veearts)
diermeel	dierenmeel
durend	blijvend of langdurig; ook: langdurend, onafgebroken, voortdurend, (ge)staag
epileptiker (med.)	epilepticus
frontaalkwab (med.)	frontale kwab
gloeiwijn	warme wijn (warmewijn)
had ik toch... (had ik toch duidelijke bevelen gegeven)	ik had toch... (en ik had toch...)

hang	neiging, soms: verlangen, zucht, trek
hoogwaardig (van producten; als vert. van het Hd. hochwertig)	van hoge waarde (qualiteitsproducten) ook: voortreffelijk, uitmuntend, zeer goed
hysteriker (med.)	hystericus
luid worden (van gedachten) (med.)	hoorbaar worden, verneembaar worden. 'gedachten hooren' (spreekende gedachten?)
lumbaalpunctie (med.)	lumbale punctie, lendenpunctie
nieuwprijs	nieuwe prijs
ontoerekeningsvatbaar	ontoerekenbaar
rededrang (med.)	spreek- of praatdrang; -zucht; -drift
sperring (med.)	stremming, afsluiting, versperring
uitval (van functies, van cellen) (med.)	het wegvallen, het verlies (het verdwijnen?)
(het) valt me niet in (in den zin van:)	ik denk er niet aan, ik ben het in 't geheel niet van plan, ik weiger het volstrekt, het komt niet bij me op
volburger	groot burger, grootburger (i.d. bet. van: iemand met 'alle' burgerrechten; niet: qualiteiten!)

De met (med.) aangemerkte woorden zijn ingezonden door een lid-medicus.

[Nummer 4]

Uit het archief 'Germanismen'.

Van een achttal woorden laten wij thans zien tot welke beschouwingen zij den Raad van Deskundigen hebben geleid.

STREVIINGEN. Twee leden van den Raad wenschen dit woord niet als een germanisme te beschouwen; een dezer leden motiveert deze meening door te zeggen, dat 'Strebung' in het Duitsch nog ongewoner is dan: streving in Nederl. (litt?) taal. - Men ziet, dit lid aanvaardt het woord 'streving' niet, maar rangschikt het niet onder de rubriek: Germanismen. Daarentegen luidt een ander commentaar: Het Duitsche origineel is natuurlijk Bestrebungen. Men laat be- weg, omdat 'bestreven' wat al te vreemd klinkt, maar het blijft niettemin een stuitend germanisme. Dit lid is van meening dat men vaak het enkelvoud: streven kan gebruiken. Een bijgevoegde bepaling kan ook verscheidenheid aangeven.

Opgenomen O.T. 1, 1933.

SPRINGSTOFFEN. Het is de vraag, merkt een lid van den Raad op, of springstoffen als technische term niet heel oud is. Wat een ander lid doet zeggen: Het is mij niet duidelijk hoe dit woord heel oud kan zijn. 'Springen' heeft bij ons nooit 'laten

springen', 'laten ontploffen' beteekend, en 'sprengen' (nu verouderd) evenmin. Als vertaling van Hd. sprengstoffen is het woord een vergissing.

Opgenomen O.T. 1, 1933.

RONDSCHRIJVEN. Het oordeel van één lid van den Raad luidt: Rondschrjven is de naam van een nieuw begrip in de organisatietechniek. Een voorstel wordt bij rondschrjven door het hoofdbestuur behandeld. Circulaire is heel wat anders. Rondgaande brief is te lang en geen technische term.

T.a.v. de ter vervanging voorgestelde woorden: rondzendbrief en circulaire zegt één lid: Rondzendbrief is even akelig als de: klankrolprent. Circulaire is beter. Een ander: Circulaire is het eenige bruikbare woord. Een derde lid oppert: rondgaande brief.

Opgenomen O.T. 2, 1932.

RESTLOOS. Dit woord is met groote meerderheid van stemmen als germanisme aangemerkt. Eén lid van den Raad zegt evenwel: Het woord voorziet in een behoefte, is bovendien feilloos gevormd volgens Nederlandsche beginselen. Misschien werkte het feit, dat het ook in het Duitsch bestaat als gelukkige aanleiding. Maar mogen of willen wij dan niets van de Europeesche cultuurlanden leeren? Wat echter een ander lid doet zeggen: Als men 'restlos' wil vernederlandschen moet het in allen gevalle 'resteloos' worden. Maar het woord is zonder de minste twijfel een germanisme. En eigenlijk zonder kennis van het Duitsch onbegrijpelijk, daar 'rest' zelf in het Nederlandsch niet in de hier vereischte zin 'de overblijvende, afwijkende gevallen' wordt gebruikt.

Opgenomen O.T. 2, 1932.

VOORRADIG. Een voorbeeld van een woord dat ingeburgerd is en toch door den Raad, vrijwel eenstemmig, wordt veroordeeld. Een lid oordeelt echter: Voorradig is onmisbaar als attribuut: de voorradige goederen;- misschien ook als naamwoordelijk deel: wat is er voorradig. We hebben in voorraad. Dit voorbeeld, gaat het lid door, moge dienen om te doen uitkomen, dat een 'germanisme' in bepaalde syntactische verbindingen 'Nederlandsch' kan zijn geworden. -

Onmisbaar? vraagt daarop een ander lid. Waarom niet de goederen (die wij) in voorraad (hebben). Waarom niet: wat is er,- wat heeft U, voorhanden? ‘Niet voorhanden’. Op dezelfde wijze oordeelt een ander lid: Waarom zou men niet kunnen zeggen: de voorhanden goederen? Ook aanwezig is vaak bruikbaar. En weer een ander lid zegt kort en bondig: voorradig hindert mij.

Opgenomen O.T. 1, 1932.

VOORWOORD. Eén stemt tegen afkeuring: Het gebruik van het korte ‘voorwoord’ kan ik niet betreuren. De overige leden verwerpen het woord. De inzender had ter vervanging opgegeven: inleiding, voorbericht, woord vooraf. - ‘Inleiding’, oordeelt de Raad, is iets anders, ‘voorrede’ kan hier worden gebruikt.

Opgenomen O.T. 1, 1933.

Heele reeksen ‘koppelwoorden’ bevat ons archief, waaronder vele met GROOT- (-bedrijf, -doenerij, -grondbezit, -handel, -industrie, -kruis, -macht, -mazig, -meester, -moed, -mogendheid, -spraak, -stad, -steeds, -vorst, -waardigheidsbekleeder); - met HOOG- (-aanzienlijk, -adelijk, -alpen, -altaar, -beenig, -begaafd, -blauw, -conjunctuur, -druk, -fijn, -hartig, -komiek, -loffelijk, -mis, -oven, -poetisch, -spanning, -spoor, -stam, -stammig, -tijdag, -veen, -verraad, -vlakke, -wild, -zee); - met KLEIN- (-architectuur, -auto, -bedrijf, -geestig, -geld, -geloovig, -handel, -ketel, -kunst, -moedig, -orkest, -producent, -smid, -staat, -stad, -vee); - met LAAG- (-bouw, -spanning); - met MEER- (-kosten, -prijs, -waarde); - met NIEUW- (-aanschaffing, -bakken, -bouw, -geboren, -modisch, -prijs, -vorming, -zilver); - met SMAL- (-film, -spoor); - met SNEL- (-dienst, -goed, -lastwagen, -rem, -trein, -verkeer, -vervoer); - met VOL- (-ambtenaar, -burger, -gummibanden, -korenbescuit, -vet); met VRIJ- (-bed, -biljet, -boer, -brief, -buiten, -denker, -erf, -geest, -geleide, -gevig, -goed, -handel, -haven, -heer, -corps, -leen, -leggen, -plaats, -schaar, -staat, -stad, -vrouwe, -wiel).

Een vluchtige blik op deze reeks zal voor onze lezers voldoende zijn om tot de overtuiging te komen, dat het grootste deel daarvan onverbiddelijk door onzen Raad zou worden afgewezen; tegen een ‘grootvorst’ die een ‘grootkruis’ draagt, is zeker heel weinig in te brengen.

Wij hebben een tweetal van deze woorden aan den Raad voorgelegd, n.l.:

HOOGCONJUNCTUUR en HOOGSPANNING. Zij hebben beide GG. gekregen. Niet dat deze woorden niet uit het Hoogduitsch zouden komen, maar -zoo luidt het oordeel- zij zullen wel niet meer te keeren zijn en zijn heel moeilijk te vervangen. Hooge spanning, dat als vervangende uitdrukking was gegeven, wordt niet beschouwd als een verbetering: ‘hooge’ is hier ook al een germanisme! Ik zou, zegt één lid, als ik het woord gebruikte, ‘hochconjunctur’ spellen, tusschen aanhalingsteekens. Hooge spanning -oordeelt een ander lid- is ook in andere beteekenissen gangbaar. Voor terminus technicus in de electriciteit deugt alleen: hoogspanning. Hoogconjunctuur is eveneens een internationale terminus technicus. Hooge conjunctuur, gaat dit lid voort, vindt ik ridicuul. In gelijken zin uit zich een ander lid: voor eindeloos weerkerende technische termen durf ik deze manier van samenstelling niet volstrekt

veroordeelen; zoo ook: sterk- en zwakstroom. In de gedachtelooze uitbreiding en nabootsing zit m.i. het kwaad.

Wij zullen nu maar niet alle woorden uit deze reeksen aan den Raad voorleggen, maar het aan de leden overlaten te handelen in den geest van het laatste advies: te waken tegen gedachtelooze uitbreiding en nabootsing.

Anglicismen.

Wij hebben thans, op onzen herhaalden oproep, van onze leden een reeks woorden opgekregen, die men als ‘Anglicismen’ gebrandmerkt wil zien; het zijn vooral de heeren Menkman en Polak, die zich in deze veel moeite hebben getroost, terwijl wij in een artikel, dat ons medelid de Heer Henri Hegener ons reeds vroeger zond -en waarvan wij te gelegenertijd nog eens gebruik hopen te maken- menig woord vinden dat ons te pas zal komen. Ook van wijlen ons medelid Prof. Valckenier Suringar bezitten wij nog een bijdrage, waarin eenige behartigenswaardige wenken staan.

Een groot gedeelte van de ingezonden woorden blijkt echter niet voor ons doel geschikt, n.l. die woorden die zuiver Engelsch zijn. Dàartegen toch gaat onze strijd niet; het is zeker een niet-aanbevelenswaardige gewoonte zijn taal te doorspekken met vreemde woorden, maar een gevaar voor onze taal zijn zij niet.

Hinderlijk is het gebruik van vreemde woorden, wanneer de spreker de taal waaraan hij zijn woorden ontleent, niet kent; dan komt men tot zotte combinaties.

Een vorige generatie was sterk in het gebruik van Fransche woorden; wie de werken van Fritz Reuter nog kent, zal zich herinneren dat Onkel Bräsig, als hij heel netjes wilde spreken ‘Fransche’ woorden ‘abslutemang’ niet kon missen. En hinderlijk is ook, zooals de Heer Menkman opmerkt, de dikwijls geheel onjuiste uitspraak van Engelsche woorden die in de spreektaal zijn opgenomen; ‘lunsen’, ‘bridsen’, ‘sjumper’, ‘lufsurti’, - dat alles klinkt inderdaad niet fraai. Evenmin als het ‘cornètbief’ van den kruidenier en het ‘krepes’ (‘grapefruit’) van den fruithandelaar. Aan de lekkernij, bekend onder den naam ‘toffé’ raken wij al gewend.

Dus woorden als ‘baby’ voor kleintje zullen wij maar laten lopen. En ook ‘W.C.’, een uitdrukking die Dr. Polak opgeeft als voorbeeld van een noodeloos ontleenen aan het Engelsch; en ‘sorry’, volgens denzelfden inzender zeer geliefd bij jeugdige sportieven.

Wel eigenaardig is het gebruik van Engelsche woorden in een beteekenis die het Engelsch niet kent (‘smoking’ voor ‘dinner jacket’; ‘carter’; ‘lunchroom’ en dgl.). Verwarrend werkt dikwijls het gebruik van die vreemde woorden: wordt er niet verhaald van een eenvoudige ziel die, misleid door een aankondiging aan den wand, in een melkinrichting een portie toiletroom bestelde?

De Heer Polak wijst ook op het onjuiste woord: ‘biefstuk’ (steak = geroosterd), maar ook dat moesten wij maar laten leven. Om met een lid van onzen Raad te spreken: wij moeten practisch blijven!

Wat de sporttermen aangaat, Prof. Valckenier Suringar schreef, dat hij bij het tennissen van het begin af Nederlandsche woorden had gebruikt, zonder opzien te baren, maar ook: zonder navolging te vinden. Voor: ‘serve’ (gewoonlijk ‘surven’ uitgesproken) gebruikte hij: inspelen (ik speel in; speel! of: speel in!); voor ‘deuce’: duivels of gelijk om (vele spelers, schreef hij, weten niet wat ‘deuce’ beduidt, spreken het verkeerd uit en vinden ‘duivels’ niet netjes). Voor love zeide hij eenvoudig: nul.

Op het gebied van sport, gaat hij door, is nog veel te verbeteren; er heerscht bij de Nederlanders een sterk minderwaardigheids-complex t.o.v. hun taal en gewoonten!

Het is inderdaad misschien wel mogelijk om de vreemde woorden uit de sport te bannen -in het voetbal is dit reeds geschied- maar voorloopig houden we ons aan de in schijn vernederlandschte woorden.

Zoodat we nu komen aan de eigenlijke anglicismen, een veertigtal. Wij vinden:

als regel (as a rule), babyvliegtuig, band (voor: muziekcors), bobben, boeking (voor: plaatsbespreking), controleeren (term uit de financieele wereld, voor: beheerschen), dimmen, earmaken, ferryboot, fitheid, flotteren, geshingled, grillen (voor: roosteren), Grooter Nederland, handel (handle), investeeeren, kabelen, koken (to caulk), leven (voor: wonen), een gezicht maken (Fabricius), medenheer (Venushaar), modeshow, onwerkbaar, opblazen (voor: in de lucht laten springen, een anglicisme dat in den laatsten Boerenoorlog uit de Boerentaal naar ons is overgewaaid), permanenten, practisch (voor: zoo goed als, feitelijk), presenteeeren (v.e. film), pulsen (Lutine!), zich iets realiseeren, reliefwerk, schema (voor: plan), singen (to singe), sounderen, sprinten, starten, stoppage, taxiën (v.e. vliegmaschine), testonderzoek, wasfiguur.

Wij noodigen de leden uit vervangsels voor deze woorden op te geven. Wij zullen die dan aan het oordeel van den Raad van Deskundigen onderwerpen. Liefst met voorbeelden van het gebruik der woorden er bij.

Van onze leden.

Krantenjargon.

Ons lid, de Heer W.R. Menkman, zendt ons het volgende uitknipsel uit een krant en vraagt of wij het niet leelijk vinden.

‘De om oplossing roepende internationale vraagstukken veroorzaken een langzaam afbrokkelende tendenz. Aanpassing van kapitalisatie en inkorting van den huidige stand van de bedrijvigheid. Nieuwe emissies ondersteunen het reinigingsproces.’

Wij vinden het zeker niet mooi, maar of het nu juist de couranten zijn, die in deze leiding geven, zouden wij niet durven zeggen.

Een ander lid zendt ons een krantenuitknipsel, waarin wij lezen:

‘Stemmingsbeeld. Koopers nog terughoudend. Prijzen over het algemeen vaster en trekken aan. De Walswerken geven slechts beperkte hoeveelheden af aan regelmatige afnemers.’

Dit berichtje geeft inderdaad blijk van een bijzondere stemming.

In hetzelfde blad vinden wij de fraaie uitdrukking: ‘Parallelfenzige breedflensbalken’. Natuurlijk, wie A zegt, moet ook B zeggen!

Weder een ander lid vraagt ons oordeel over de zinsvorm: hopen wij. ‘De Amsterdamsche Week behoort thans weer tot het verleden. Hopen wij dat zij.....’ Het lid vraagt of het niet beter zou zijn hier te zeggen: Laat ons hopen, dat.... Wij zouden zeggen dat de laatste uitdrukking ons veiliger toeschijnt.

-Isch.

Eenige leden deden ons opmerken, dat met onze opsomming in een vorig nummer het aantal der woordvormingen op -isch, die men in de spreektaal tegenkomt, niet is uitgeput. Zij kenden nog: analogisch, energisch, fanatisch, physisch, procentisch, provisorisch, puristisch, rassisch. Zelfs las een van hen in een groot dagblad: filmisch is het leven!

Wij weten het. Das eben ist der Fluch der bösen Tat! Het begint met: analogisch en het eindigt met: filmisch....

Als het daarmee eindigt; de Londensche correspondent van een groot dagblad, als hij ons iets wil vertellen van de oevers van het Meer van Genève, presenteert ze ons als ‘de Lemannische oevers’!

Wij hebben in Onze Taal reeds de aandacht gevestigd op het verkeerde gebruik van het voorvoegsel ‘om’; omdoopen, omkleeden, omleggen, omvormen, voor: verdoopen, verkleeden, verleggen, vervormen.

Een medelid, dat zeer ver buiten ons land woont, maar wiens belangstelling in al wat de taal aangaat onverzwakt is gebleven, zendt ons een uitknipsel uit het Jaarverslag van de Kamer van Koophandel van een onzer groote steden, waarin gesproken wordt van het ‘omsmeden’ van het zwaard in een ploegschaar.

Hetzelfde lid, dat reeds vroeger onze aandacht vestigde op de aan het Duitsch ontleende schrijfwijze met vele tusschenzinnen, geeft daarvan nog een voorbeeld, dat hij knipte uit een courant van recenten datum:

Reuter meldt uit Brussel dat de in het ministerie van binnenlandsche zaken tusschen de Duitse en Belgische regeeringsgedelegeerden aan den gang zijnde onderhandelingen...

En hij voegt daaraan toe dat het euvel niet is van den laatsten tijd; in een courant van 1832, dus van meer dan een eeuw oud, vond hij:

...het tegen de in het klooster van St. Mery gevangen genomen opstandelingen te vellen vonnis.

Zekering.

In de lijst van germanismen in No. 2, 1932, hebben wij het woord: (lood-)zekering opgenomen en ter vervanging aangegeven: loodje, smeltplek. Ons lid de Heer Storm van 's-Gravezande schrijft ons nu dat 'loodzekeringen' niet meer worden toegepast; voor de smeltdraad wordt thans een zilver-alliage gebezigd. Voor een 'zekering' binnenshuis, zegt deze inzender, is 'smeltstop' de naam van het vervangbare deel. Met 'smeltstrip' wordt aangeduid de 'smeltdraad' in de zgn. buitenveiligheden ('strip' zal wel uit het Engelsch overgenomen zijn. Red.) En ons medelid, de Heer H. van Eeden, maakt de opmerking dat het Kon. Instituut van Ingenieurs ter vervanging van het woord 'zekerheid' heeft aangenomen: smeltveiligheid.

Stekker.

Voor dit woord gaven wij, O.T. 1, 1933, ter vervanging op: contactstop, stop, instekker; naar de Heer Storm ons mededeelt, heeft de Normalisatie Commissie haar keus bepaald op het woord: contactstop.

Uit een brief van wijlen Prof. Valckenier Suringar nemen wij over:

'Ik heb het aan den stok gehad met een onzer hoogleeraren in de Ned. taal over *d u i d e n*, iets duiden als, enz.; ik beweer, dat het goed nederlandsch is. Hij beweerde dat het een germanisme van deuten is; waarop ik er op wees, dat: vader toch geen germanisme is wegens Vater. Duiden komt ook bij verschillende schrijvers voor (o.a. Busken Huet). Ik vind duiden iets anders dan verklaren; dit laatste is stelliger.'

Wij hebben het Woordenboek erop nageslagen en vinden daar (Wb. III, 2, 3557), dat het woord: duiden, in den zin van: een bepaalde beteekenis of bedoeling toekennen aan; uitleggen; verklaren inderdaad bij verscheidene schrijvers voorkomt. (Hooft, Hendr. d. Gr. 46; J. de Witt, Br. 1, 182; Asselijn, Jan Claesz, 53 -ed. 1683-; Rau, Enéis, 230; Busken Huet, Rembr. 1, 122; Quack, Soc. 1, 21; Kuyper, Program 372.

Ons medelid, de Heer Menkman, is het niet eens met onze opvatting (en die van onzen Raad van Deskundigen!), dat afflauwen een verwerpelijk germanisme zou zijn. Dat is zijn recht. Maar de motiveering van zijn meening is voor ons niet aanvaardbaar. De Heer M. wijst er n.l. op dat 'afschoonen' -een afschoonende wind- bij zeelieden zeer gebruikelijk is. Goed, dat nemen wij gaarne op gezag van den geachten inzender aan; maar zouden wij daarom nu ook afflauwen -en afbouwen, afschermen, enz.- moeten aanvaarden? Wij moeten -en hier citeren wij weer het lid van onzen Raad- wij moeten waken tegen 'gedachtelooze uitbreiding en nabootsing'! Ons medelid de Heer D. Rijken, zendt ons het volgende stijlbloempje dat hij gevonden heeft in de vertaling van een werk van E. Zahn: 'de baljuw dacht: dat zijn koren misschien toch nog bloeien zou'. Het zou iets kunnen zijn voor de vereeniging die zich het bestrijden van slechte vertalingen ten doel heeft gesteld.

Eenige leden van ons Genootschap, en ook een lid van onzen Raad van Deskundigen, hebben bezwaar tegen het woord: vervangsel, dat wij wel bezigen; ook: vervangwoord kan in de oogen van een onzer medeleden geen genade vinden. Dit laatste lid zou daarvoor: vervangings-woord of: woord ter vervanging in de plaats willen stellen. Wij zien echter niet in, waarom 'vervangsel' niet zuiver is gevormd in overeenstemming met deksel, staketsel, voorzetsel, beginsel, enz., enz.

Eenige leden vragen naar de vertaling van de Grieksche woorden op blz. 1 van ons nummer van Maart, dus van: trochaeus, dactylus, jambus en anapaest en hun verband met de daarmede uitgedrukte begrippen.

In het historische Grieksch werden deze uitdrukkingen gebezigd tot het aanduiden van den versvoet; waarschijnlijk dienden zij oorspronkelijk ter aanduiding van het rhytme van den dans. Voor trochaeus (trochaios) vinden wij: loopend, snel. In dactylus herkennen wij: vinger. Het verband van den vinger (één lang kootje en twee korte) met den door het woord aangeduiden versvoet ligt voor de hand.

Jambus doet denken aan: treffen, schieten op. Misschien staat het feit dat de satyriëke dichters der Oudheid bij voorkeur dezen versvoet gebruikten met het kiezen daarvoor van dit woord in verband. Anapaest (anapaïos) terugslager, opspringer. Voor anapaest wordt ook gebezigd: anti-dactylus.

Voor het overige zijn deze termen bekend en 'geijkt' voor allen die een gymnasium of een H.B.S. hebben doorlopen en het kleine beetje verskunst hebben onthouden dat men daar leert. Ten overvloede hadden wij de metrische beteekenis nog door teekens verduidelijkt.

Ook een manier!

Wij hebben getracht voor het germanisme: 'vischstand' een behoorlijk Nederlandsch woord te vinden; immers, zoo goed als wij ons eigen woord 'veestapel' hebben, behoeven wij, als wij over de visch spreken, niet leentjebuurt te spelen bij onze oostelijke naburen, met hun: Fischbestand.

Een veearts, die in een van onze groote bladen een artikel schrijft over de inkrimping van onzen rundveestapel, zoekt de oplossing van het taalprobleem juist in tegenovergestelde richting; hij komt tot: de inperking van ons 'veebestand'!

[Nummer 5]

Oud en nieuw.

De taal verandert met den tijd. Wie zich den ‘cultuurschat der Nederlandsche taal’, waarover Prof. Van Ginneken een jaar geleden zulk een boeiende rede heeft gehouden in ons Genootschap, voorstelt als een gesloten schatkamer waarvan enkele geleerden den sleutel hebben en waarvan zij den inhoud in onveranderlijken staat bewaken, die vergist zich. De taal is een kunst maar ook een gebruiksvoorwerp en reeds daarom veranderlijk; immers, de eene generatie stelt andere eischen aan, heeft andere behoeften ten opzichte van den vorm der gedachtenuiting dan de andere. Maar dientengevolge kan men van de taal ook zeggen dat ze *l e e f t* en, met de generaties, hier geleidelijk afsterft en ginds nieuw groeisel maakt. De taal is altijd in beweging.

Het sterven van oude woorden of wendingen of zegswijzen gebeurt maar op één manier: door het niet-meer-gebruikt worden. Daarentegen heeft de aanwas verscheidene vormen, van de populair-spontane der toevallige vorming èn der onbewuste verminking èn der slordige overneming van vreemde woorden af tot die van het weer opdelfen van oude vormen en tot de bewuste woordsmeedkunst van dichters en geleerden toe. Hoe moet men nu tegenover een en ander staan?

* * *

Naar onze meening -een meening welke, altijd weer, niet die van het Genootschap is, doch slechts die van den tijdelijken redacteur- in de volgende geesteshouding.

Het afsterven van het oude kan men in zekere mate pogen tegen te gaan door zooveel mogelijk juist die afstervende vormen te bezigen. En als het bijzonder pittige woorden of gezegden betreft, dan verdient zulk pogen ook wel aanbeveling; men bladere eens in Van Dale of in de ‘Nederlandsche Spreekwoorden’ van Stoett of in de ‘Spreekwoorden en Zegswijzen’ van De Cock en men zal herhaaldelijk spijt gevoelen omdat men een aardig gezegde, een raak beeldend woord niet meer hoort. Maar men moet niet gaan *d o o r d r i j v e n*; wanneer, ondanks eenige herhaalde pogingen tot redding, zulk een afstervende vorm toch niet wordt aangenomen, dan is het een teken dat hij niet meer overeenstemt met de tegenwoordige uitingsbehoeften. En dan moet men hem laten wegglijden in het verleden.... bij zooveel honderden die daar al begraven liggen.

Nu de vormen van vernieuwing.

Wat de populair-spontane belangt, wanneer daartegen geen bezwaren van bijzonderen aard kunnen worden geopperd (b.v. van teveel ruwheid) dan moet men er niet tegen ingaan. Men behoeft zulke vormen daarom nog niet over te nemen, maar men moet het gebruik in 't algemeen ongemoeid laten.

Een paar voorbeelden.

L e u k wordt allang gebezigd in den zin van ‘aardig’. Foutief; de eigenlijke beteekenis is: oolijk-bedaard, ook wel: zich van den domme houdend. Maar de nieuwe beteekenis is er zoo goed ingegaan omdat ze aan een behoefte voldeed.

Fijn is oorspronkelijk uitsluitend het tegengestelde van grof. Maar in nieuwen zin, uit studentikoos gebruik voortgekomen, is het ook: mooi, goed, aardig, prettig. Door dezelfde oorzaak als die van 't vorige voorbeeld.

Opletten en zich indenken worden tegenwoordig meer en meer overgankelijk gebruikt. ('Heb je dat opgelet?' 'Ik kan me dat niet indenken'). Gruwelijk om te hooren (of te lezen) voor wie geleerd heeft: 'Heb je daarop gelet?' en: 'Ik kan me daar niet in denken'. Maar nòg een generatie en deze laatste vormen zullen misschien even foutief worden geacht als wij het nu de eerste doen.

Je dat. Dooreenhaspeling van twee zegswijzen: 'je ware' en 'dàt' ('het is niet je ware' of ook wel 'het is niet je' zei men voorheen en: 'Het is niet dàt'). Doch wat schaadt die verhaspeling?

Ten aanzien van het gedachteloos overnemen van vreemde woorden mag men een dergelijke min of meer passieve (althans niet agressieve) houding niet aannemen. Omdat men daarbij niet meer te doen heeft met een louter binnenlandsch maar met een internationaal proces, een binnenhalen van uitingen van een v r e e m d e n volksgeest. Nu kan dat zeer goed en gezond zijn voor een volk maar het moet niet gedachteloos, niet te veel en niet te eenzijdig geschieden. Want dan raakt de kern van het volksleven, de eigen geest, in gevaar. Met het oog op dàt gevaar is dan ook juist ons Genootschap opgericht.

* * *

En dan zijn er, tenslotte, de b e w u s t e vormen van vernieuwing: het opzettelijk weder opdelven van oude woorden en uitdrukkingen en het s c h e p p e n van nieuwe.

Het eerste kan inderdaad een regeneratie wezen wanneer het geschiedt zooals het b.v. is gedaan door Stijn Streuvels in het Zuid-Nederlandsch. Maar wanneer men, zooals in ons Noord-Nederlandsch in de laatste jaren eenige malen is gebeurd, zulke woorden ziet verdedigen als Oud-Nederlandsch terwijl ze, toevallig, bijna steeds óók met een a c t u e l Duitsch woord overeenkomen, dan wordt het nationaal-archaïstische van zulke uitdrukkingen ons verdacht. En, wantrouwig, vermijden wij het gebruik ervan.

Wat het opzettelijk maken van nieuwe vormen betreft, daarmee begeeft men zich in de woordsmeedkunst en op dat gebied moet men zich, ook wanneer men zich een geschoolden woordensmid of een bezielden woordkunstenaar acht, wel zéér voorzichtig zijn. Men moet in elk geval steeds heel zorgvuldig nagaan, of de nieuweling wel is gevormd in zuivere nationale taalverwantschap.

Op grond van tekortkoming in dat opzicht blijven wij b.v. het woord 'vliegenier' bestrijden (wij hebben dat als 't ware z i e n maken en weten precies, wie de auteur is) dat gevormd is door de verbinding van een werkwoordstam met den uitgang -nier. Dezen uitgang vindt men echter nagenoeg altijd verbonden met een s u b s t a n t i e f vorm -wij denken aan piekenier, tuinier, rentenier, aalmoezenier,

pontonier, enz.- zoodat, naar analogie, een vliegenier iemand is die een vlieg hanteert, bewerkt, geniet, uitdeelt, ineen zet, enz. Het komt ons voor, dat men zich zulke creaturen, die niet populair-spontaan zijn geboren maar door een schrijver met onvoldoende taalzorg zijn bedacht en door zijn lezers onnadenkend zijn overgenomen, zoo lang mogelijk moet bestrijden. Want zij tasten de taal aan, niet in toevalligheden en tijdelijkheden, maar in wat sinds langen tijd steeds tot haar wezenstrekken heeft behoort.

Doch in het algemeen gelden voor de taal de woorden die de Aardgeest in Faust ten aanzien van het leven bezigt:

Geburt und Grab,
Ein ewiges Meer,
Ein wechselnd Weben,
Ein glühend Leben....

Want de taal is een stuk... l e v e n .

Van onze leden.

Ons medelid, de heer J.P. Smits, schrijft: Naar aanleiding van het woord 'rondschrijven' in O.T. no. 4 zou ik het volgende op willen merken.

1). Het gebruik van Fransche woorden vermindert, vermoedelijk omdat er eenerzijds al te veel mee is geschermd, anderzijds het Fransch niet meer als de overheerschend beschaafde taal wordt beschouwd. Jan Publiek kan het Fransch niet aan, dus 'circulaire' zal wel tot verdwijnen gedoemd zijn.

2). Wij aanbidden het werkwoord als zelfstandig naamwoord. Met 'het' of 'een' zijn we klaar. Daar komt geen Fransch, zelfs geen geslacht aan te pas. Aan 'Rondschrijven' is de toekomst! Is hier echter nog niet i e t s te redden? Het begrip 'Rondschrijven' heeft recht van bestaan: voor mij beteekent het tot nu toe een persoonlijke uiteenzetting of mededeeling in veel-

voud. Circulaires zijn onpersoonlijk: ze worden immers ‘verspreid’. Ik zou daarom aan de gebruikers van ‘Rondschrijven’ willen vragen, iets kieskeuriger te zijn, wanneer zij zich tot mij willen richten en stel hun voor het woord ‘ommeschrift’, desnoods ‘ommeschrijven’ te bezigen, analoog aan ‘ommegang’. Meestal is hun rondschrijven nooit rondschrift en gaat ook nooit precies een cirkelgang, welke beide mogelijkheden en beteekenissen door ‘ommeschrift’ tegelijk worden vermeden.

Trots het tegenwoordig algemeen gebruik, zou ik nog eens de aandacht willen vestigen op ‘trots’. Is ‘ten spijt’ zooveel omslachtiger?

Een penibel woord is ‘trambestuurder’. Er valt tegenwoordig niets meer te besturen; als de rails ophouden en de stroom niet wordt uitgeschakeld, rijdt de tram in de sloot, ‘trots’ alle bestuurders. Valt er met s c h a k e l m a n iets te bereiken? Het woord ‘bestuurder’ danken we aan het bordje, dat één of andere directie aan liet brengen. De spraakmakende gemeente heeft het vast niet verzonnen. Als de directie in het vervolg eens andere bordjes bestelde?

Shanghai, 26 Juni 1933.

Mijnheer de Redacteur,

Prof. Stoett, die een Germanisme hier en een Germanisme daar niet zoo erg vindt is gekant tegen een onbeschaafd accent. Uwe Redactie geeft hem gelijk, maar vindt het moeilijk te bepalen wat beschaafd is en wat onbeschaafd.

Daarnaast (want dit is een tweede kwestie, die slechts in verwijderde betrekking staat met die van beschaafdheid) vestigt uwe Redactie onze aandacht op de slordigheid, waarmede wij spreken.¹⁾

Beginnen wij met de laatste:

SLORDIGHEID. - De moeilijkheid lijkt mij vooral het juiste evenwicht te houden tusschen stijfheid aan den eenen en verslonzing aan den anderen kant. Stijf is het voor anderen dan Noordelingen een ‘n’ te laten hooren in meervoud of onbepaalde wijs, of in de telwoorden ‘zeven’, ‘negen’ (maar niet b.v. in: ‘zegen’, ‘wapen’). Een Groninger zegt volstrekt niet: ne-g-en, zooals sommige correcte Hollanders trachten te doen, maar: ‘neegm’. Stijf is het te willen zeggen: vijftig, zestig, zeventig met zachte beginletters. Maar in een-en-vijftig enz. behoort de ‘v’ weer zacht te zijn, terwijl een-en-zestig, een-en-zeventig, enz. klinken als: een-en-sestig, een-en-seventig enz. Zestien en zeventien hebben een zachte beginletter.

Dit is een beetje moeilijk voor een vreemdeling, maar wij doen dit zoo van zelf. Wat sommigen onder ons ook doen, is dat zij nagenoeg a l l e begin-v's scherp maken. Dit is slordig en hinderlijk. De v heeft zijn plaats tusschen ‘w’ en ‘f’ en dat de Franschen in ons ‘Vlissingen’ hooren: ‘Flessingue’, pleit niet voor onze uitspraak of voor hun gehoor.

Een goede oefening op de scholen zou zijn de kinderen hardop te laten zeggen: dat is fout - hij vouwt zijn jas op; feil beteekent fout - veil beteekent te koop; vat -

1) Een onbeschaafd accent komt vooral uit in de klinkers, slordigheid meer in de medeklinkers.

fat; vaam (vadem) - faam; vel - fel; vier (vuur) - fier; viool - fiool (kruik); (kik)vorsch - forsch.

ONBESCHAAFD ACCENT. - Het is niet moeilijk te weten wat de beschaafde uitspraak is van: (1) a, (2) e, (3) o, (4) ui, (5) ij of ei, want de beschaafde klank is de zuivere klank. Wat zweemt naar (1) ao of o, (2) ei, (3) ou, (4) eu, (5) ai of è is onzuiver en onbeschaafd. In de medeklinker 'n' is een neusklink onbeschaafd.

U verbaast U, Mijnheer de Redacteur, over het betrekkelijk zuivere Fransch, Duitsch en Engelsch, dat men in Frankrijk, Duitschland en Engeland hoort. Maar die talen zijn misschien op sommige punten gemakkelijker dan Nederlandsch. Wanneer de Duitscher of Engelschman praat zooals de Hollandsche boer, die zijn geit een 'gait' noemt, of de Franschman zooals de platte Hagenaar, als hij zegt voor 'bank', 'dans' en 'lijst': banque, danse en les, heeft zoo'n Duitscher, Engelschman of Franschman, elk in zijn taal, een volmaakt beschaafd accent.

Uw dienstwillige
F.E.H. GROENMAN.

Jaarvergadering

welke zal worden gehouden op 7 October a.s., in het gebouw der Industriele Club te Amsterdam, om 2.30 uur des namiddags.

Punten van behandeling:

1. Opening door den tijdelijken Voorzitter.
2. Notulen van de vorige Ledenvergadering.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag van de Secretaresse.
5. Jaarverslag van den Penningmeester.
6. Rapport van de commissie tot het nazien van de rekening, benoemd in de vergadering van 24 September 1932.
7. Benoeming van een commissie tot het nazien van de rekening over het jaar 1933-1934.
8. Verkiezing van twee bestuursleden (aftredende zijn de Heeren J.T. Duyvis en S.S.D. Wehrens).
9. Rondvraag.

Jaarverslag van de secretaresse.

Het thans afgesloten Vereenigingsjaar heeft reden gegeven tot tevredenheid; van vele zijden heeft het Genootschap aanmoediging ontvangen en ook van de zijde van de pers heeft het niet aan belangstelling ontbroken. De Raad van Deskundigen heeft ons Genootschap door zijn belangrijke adviezen zeer aan zich verplicht.

Op 24 September 1932 werd de Algemeene Ledenvergadering gehouden; het verslag daarvan is opgenomen in orgaan No. 4 1932. - De lezing die Prof. Dr. Jac. van Ginneken tijdens die vergadering heeft gehouden, heeft veel belangstelling gewekt; deze rede is opgenomen in een afzonderlijk nummer van het orgaan (No. 5 1932).

In het eerste vereenigingsjaar verscheen 1 nummer van het orgaan; in het thans afgesloten jaar verschenen 7 nummers. De gevolgen van de heerschende depressie op economisch gebied zijn ook ons Genootschap niet bespaard gebleven; verscheidene leden hebben gemeend voor het lidmaatschap te moeten bedanken of wel hun contributie tot een lager cijfer te moeten terugbrengen. Wij uiten de hoop dat, wanneer de omstandigheden hun dat zullen veroorloven, de leden die bedankt hebben weder tot het Genootschap zullen toetreden.

De verhouding van ons Genootschap tot het Alg. Ned. Verbond gedurende het afgelopen vereenigingsjaar is van vriendschappelijken aard geweest. In den loop van het jaar kwam een overeenkomst tot stand, waarbij werd bepaald, dat het A.N.V. en Onze Taal over en weer van elkanders organen zouden kunnen gebruik maken en wel voorshands in dezen vorm, dat De Taalwacht, wanneer zij zou twijfelen aan de toelaatbaarheid van een woord, dit door ons Bestuur aan het oordeel van onzen Raad van Deskundigen zou kunnen doen onderwerpen. En dat wij, wanneer ons in een taalkwestie enig optreden naar buiten gewenscht mocht lijken, ons daartoe, door De Taalwacht, tot het A.N.V. zouden kunnen wenden.

Een wijze van samenwerking, waarin wij ons verheugen. Bij het uitbrengen van het vorige jaarverslag telde het Genootschap 180 leden en 1 donateur; sedert traden als lid toe 34 personen, terwijl door bedanken en overlijden 23 leden moesten worden afgevoerd, zoodat aan het einde van dit vereenigingsjaar ons Genootschap telde 191 leden en 1 donateur.

Jaarverslag van den penningmeester.

Bij het tweede verslagjaar kan met voldoening worden geconstateerd, dat in finantieel opzicht ons Genootschap op eigen beenen begint te staan. Mochten wij verleden jaar een hoog eindcijfer bereiken door een belangrijke bate, ons door een gunstige voorzienigheid in den schoot geworpen, dit jaar is het bedrag der baten wel iets minder hoog (totaal f880.41), doch het is thans voor het grootste deel uit de geregeld vloeiende bron der contributie samengesteld. En daarmede in de eerste plaats komen we tot den grondslag voor een goede functioneering onzer middelen.

Het aantal leden stijgt langzaam, doch het inkomen van de jaarlijksche bijdragen veroorzaakt den penningmeester wel eens eenige moeite. Menigmaal wordt de contributie eerst voldaan, nadat het bestuur het grootste gedeelte van de kosten reeds

heeft gemaakt. Wij zouden den leden daarom gaarne verzoeken, de verschillende beden van den penningmeester in sneller tempo te verhooren.

Met een nadere beschouwing over de besteede gelden kunnen wij kort zijn. De lezing, op de algemeene vergadering gehouden, is als buitengewone uitgaaf beschouwd en dienovereenkomstig uit het daarvoor aangewezen fonds bekostigd. Het bleek in de praktijk gewenscht voor de correspondentie nog eenig speciaal drukwerk aan te schaffen. Verder is alle secretariaats-drukwerk, dat voor de leden per hoofd bestemd is, samengevat in een post: materiaal ten behoeve van het lidmaatschap.

Voor de rekening van het nieuwe jaar blijft een saldo beschikbaar van *f*277.63, waarover wij het volgende willen opmerken.

Ofschoon van het verloop van inkomsten en uitgaven nog weinig voor de naaste toekomst is te voorspellen, komt het ons gewenscht voor eenige latente verplichtingen, totaal groot *f*350.33 te verminderen en wel met *f*150.33, waarna aan kasmiddelen zal overblijven een bedrag van *f*127.30 en aan verplichtingen *f*200.-.

Daar de overige posten niet wel voor commentaar in aanmerking komen, moge een geldelijk overzicht van het afgelopen jaar hieronder volgen.

BATEN.			LASTEN.	
Saldo per 1 Juni 1932	<i>f</i>	225.90	Kosten van het secretariaat:	
Af: nog te innen '31-'32	<i>f</i>	45.-	Correspondentie-materiaal	<i>f</i> 144.17
contr.				
idem '32-'33	<i>f</i>	42.50	Orgaan	<i>f</i> 291.35
		_____ <i>f</i> 87.50	Porti en vrachten	<i>f</i> 142.02
		_____ <i>f</i> 138.40	Lidmaatschapskaarten etc.	<i>f</i> 115.40
Ontvangen contributies:			Kosten van de vergadering	<i>f</i> 26.50
per giro '31-'32	<i>f</i>	65.-		_____ <i>f</i> 719.44
'32-'33	<i>f</i>	689.60	Kosten van den penningmeester:	
'33-'34	<i>f</i>	52.55	Onkosten giro 1932-'33	<i>f</i> 0.06
per kas '31-'32	<i>f</i>	17.50	Porti en kasuitgaven	<i>f</i> 11.22
'32-'33	<i>f</i>	22.50	Giro- en inningskosten	<i>f</i> 10.46
		_____ <i>f</i> 847.15		_____ <i>f</i> 21.74
Rente per Januari '32	<i>f</i>	33.26	Lezing	<i>f</i> 100.-
Van de spaarbank	<i>f</i>	100.-	Saldo:	

		bij de giro:	
		bestemd voor afbetaling	<i>f</i>
		schuld	150.33
		saldo na deze betaling	<i>f</i> 50.80

			<i>f</i>
			201.13
		Bij de	
		spaarbank:	
		rente	<i>f</i> 8.41
		idem	<i>f</i>
			33.26
			_____ <i>f</i> 41.67
		Kasgeld	<i>f</i> 34.83
			_____ <i>f</i> 277.63
_____	_____	_____	_____
	<i>f</i>		<i>f</i> 1118.81
	1118.81		
=====	=====	=====	=====

De Commissie tot het nazien van de kas en bescheiden van den penningmeester over het vereenigingsjaar 1932-'33, benoemd in de ledenvergadering van 24 September 1932, verklaart hierbij een en ander accoord bevonden te hebben en heeft de eer aan de eerstvolgende jaarvergadering voor te stellen den penningmeester voor zijn beheer te déchargeeren.

J. TER HUPPEN. G. VAN SAANE.

[Nummer 6]

Uit het archief 'Germanismen'

Wij vervolgen onze reeks en laten ten aanzien van een vijftal woorden thans zien hoe de Raad van Deskundigen daarover oordeelde.

AANWENDEN. Dit woord kan volgens het oordeel van den Raad worden gebezigd t.a.v. 'middelen' - 'middelen aanwenden' wordt goed Nederlandsch geacht. - 'Maatregelen aanwenden' daarentegen is een germanisme; zoo ook 'aangewende kunst'. In deze beide gevallen gebruike men 'toepassen'; voor 'pogingen aanwenden' wordt door een lid van den Raad 'in het werk stellen' aanbevolen.

Opgenomen O.T. 3, 1933.

AFFLAUWEN (ook: Afzwakken, enz.) wordt eenstemmig als een germanisme beschouwd. 'Sterk af te keuren' zegt één lid. -

Ten aanzien van het woord ‘afzwakken’ maakt een lid de opmerking: In technische taal is ‘afzwakken’ ook gebruikelijk in transit. beteekenis: een stroom afzwakken. Het is waarschijnlijk wèl een Germanisme, maar er is een stijgende behoefte aan sterkere praefixen dan de toonlooze ver-, ont-, etc.

Een ander lid bestrijdt deze opvatting. De opmerking -zegt dit lid- dat er ‘een stijgende behoefte’ is ‘aan sterkere praefixen dan de toonlooze ver-, ont-, etc.’ is m.i. niet juist en niet ter zake. Vaak staan af- en ver- naast elkander met licht verschillende betekenissen: ‘afkoelen’ en ‘verkoelen’, ‘afkorten’ (al Mnl.) en ‘verkorten’. In ‘t Duits hoeft ‘ab-’ volstrekt geen sterke verandering te kennen te geven, b.v.: abflauen, abschwächen.

De zaak is eenvoudig dat men in ‘t Ndl. v e r flauwen, v e r zwakken, v e r mageren zegt, en in ‘t Duits: a b flauen, a b schwächen, a b magern. Evenzeer als in ‘t Duits: v e r flauen, enz. hollandismen zouden wezen, zo zijn in het Ndl.: a f flauwen, enz. germanismen.

Opgenomen O.T. 3, 1933.

BOUWEN. (Wegen bouwen, kanalen bouwen, kanaalbouw, werktuigbouw.) Een woord dat men in den laatsten tijd meer en meer ontmoet; onze Raad veroordeelt het eenstemmig. Het Wdb. zegt ten aanzien van het woord ‘bouwen’ in deze betekenissen: Het schijnt wenschelijk de eigenaardige, van ouds hiervoor gebruikelijke, woorden: aanleggen etc. te handhaven; en de Raad onderschrijft dit oordeel.

Dus: wegen aanleggen; kanalen graven; werktuigen en toestellen ineenzetten (of: maken, vervaardigen).

Wij mogen nu uitdrukkingen als: (een zaak) uitbouwen; (een luidspreker) inbouwen ook wel beschouwen als te zijn veroordeeld; afbouw (van loonen b.v.) werd reeds vroeger gesignaleerd.

Opgenomen O.T. 3, 1933.

DIERMEEL Germanisme; moet zijn ‘dierenmeel’ (vgl. Wdb.: dierenvet). - En toch ‘vischmeel’. Maar dit kan men opvatten (en ‘voelen’) als: meel van ‘visch’ bereid.

Opgenomen O.T. 3, 1933.

- ER (de uitgang ‘er’ in woorden als epileptiker, hysteriker). Zoo goed als algemeen als een germanisme beschouwd. - Eén lid uit zich als volgt: Van -icus en -iker valt te zeggen: lood om oud ijzer. Het gaat er mee als het: electriek en -trisch in de 19e eeuw. - Wat echter een ander lid doet zeggen: ondanks deze opmerking voel ik toch wel een aanmerkelijk verschil tusschen de gevallen -iker naast -icus en -isch naast -iek. Het suffix -isch kwam al in de 16e eeuw in ‘t Ndl. en is hoe langer hoe meer gebruikelijk geworden; -iker is een jong Duitsch mengsel van Lat. ‘-icus’ en Duitsch ‘-er’, dat in ‘t Ndl. geen navolging verdient of behoeft.

En weer een ander: Het lijkt mij véél verkieselijker bij dergelijke vormingen naar Gri. en Latijn rechtstreeks ook den e c h t e n Gri.-Lat. uitgang over te nemen, dan gewijzigd naar Duitsch model. Opgenomen O.T. 3, 1933.

Van onze leden.

Men heeft reeds vroeger onze aandacht gevestigd op de buitengewoon slordige wijze, waarop men in Indië met de taal omspringt; niet alleen in handelsbrieven, maar zelfs in ambtelijke stukken kan men herhaaldelijk heele reeksen van on-nederlandsche woorden en zinswendingen vinden, die toch met weinig moeite hadden kunnen worden vermeden. Ons medelid, de Heer F.E.H. Groenman vestigt de aandacht op een onlangs te Pasoeroean verschenen geschrift, waarin hij niet minder dan 77 storende woorden, uitdrukkingen en zinswendingen vond. De voornaamste daarvan vindt men hieronder weergegeven. Wie den afkeer kent van dit lid voor de overdreven lange periodes, met de vele tusschenzinnen, zal het niet verwonderlijk vinden er hier eenige aan te treffen, die inderdaad hooge eischen stellen aan de ademhalingstechniek.

- de door de Nederlandsch-Indische Regeering in de voornaamste handelscentra in het buitenland te benoemen handelswaarnemers (de handelswaarnemers, door de Nederlandsch-Indische Regeering te benoemen in de voornaamste centra van handel in het buitenland.) -
- de door den Adviseur voor Japansche zaken in Batavia samengestelde overzichten van de Japansche pers (de overzichten van de Japansche pers, die de Adviseur voor Japansche zaken in Batavia samenstelt) -
- de bezetting van in deze tijden naar verhouding goed bezoldigde betrekkingen (... van betrekkingen, die in deze tijden naar verhouding goed worden bezoldigd.)
- een voor de vergelijking en nivelleering geschikte en zelfde algemeene grondvorm (eenzelfde grondvorm, geschikt voor de vergelijking en nivelleering) -
- de in den handelswereld zich afspelende processen (de processen, die zich in de handelswereld afspelen) -
- ..., terwijl de overdreven beoefening van de statistische kunst naar onze meening als een niet alleen weinig nuttige, maar zelfs schadelijke, te veel tijdroovende en daardoor de uitoefening van een actieve campagne in het belang van den Indischen export belettende bezigheid zou zijn (... naar onze meening een bezigheid zou zijn, niet alleen weinig nuttig, maar zelfs schadelijk, en die, doordat zij te tijdroovend is, de uitoefening van een actieve campagne in het belang van den Indischen export zou beletten) -
- ... en koopt de door afnemers meer gewilde soort in. (... en koopt de soort, die meer gewild is bij de klanten) -
- de op de plaatsen aanwezige krachten (het personeel, op de verschillende plaatsen aanwezig) -
- andere naar verwachting meer energieke en in economische kwesties meer deskundige personen (andere personen, naar verwachting energieker, en bekwaamer in economische kwesties) -
- eventueel te verstrekken gedeelten van de statistische litteratuur (gedeelten, die eventueel verstrekt worden) -
- de voor den import op hun standplaats in aanmerking komende waren. (de waren, die in aanmerking komen voor den import...) -

de door(de) Nederlandsch Indië op de betrokken markt reeds ingenomen
 positie (de positie, die Nederlandsch Indië reeds op de betrokken markt
 inneemt) -
 de te behalen prijzen (de prijzen, die kunnen worden behaald) -
 de in dit geval noodzakelijke strenge selectie (de strenge selectie, die in
 dit geval noodzakelijk is.) -
 een in Nederland verworven titel (een titel, in Nederland behaald) -
 afzetsgebieden (markten) -
 Handelskamers (Kamers van Koophandel) -
 interessen (belangen) -
 statistisch (statistiek) -
 afnemer (kooper, klant.) -
 een transactie afsluiten (sluiten, aangaan) -
 meermaals (meermalen, dikwijls, vaak, herhaaldelijk) -
 de eene waren optimistisch gestemd; de andere zijn zoo pessimistisch,
 dat... (sommige waren [de eene was] optimist; de anderen zijn zoo
 pessimist, dat...) -
 paraat (gereed) -
 zijn zoo te zeggen vrije tijd (zoogenaamden vrije tijd) -
 vele beweren (velen) -
 wereldmachten (wereldmogendheden) -
 Er voor bestaat slechts een afdoend middel (Hiervoor) -
 hoogstens (ten hoogste, op zijn hoogst) -
 hulpkrachten (helpers, klerken) -
 men zal goed doen.... een geschikt model kaartsysteem uitwerken (uit te
 werken) -
 ... mits eraan niet te veel tijd zal worden besteed (mits er niet te veel tijd
 aan worde besteed) -
 gebieden van handel en industrie (terreinen) -
 ..., wat de omzetten in het land zelf doet verminderen (het vertier; de
 transacties) -
 een land, welke dergelijke maatregelen toepast (een land, hetwelk...) -
 de publieke opinie beïnvloeden (invloed oefenen op...) -
 Zoo moet het ook een van de opgaven van de handelswaarnemers zijn...
 (Zoo moet het ook behooren tot de taak van de handelswaarnemers...) -
 om eventueel erin een weg te vinden (er een weg in te vinden) -
 wanneer men een dergelijk product invoert, hetwelk buiten de concurrentie
 staat (... een zoodanig product invoert, dat het...) -
 een groote afzet (een groot debiet) -
 dat Japan zijnerzijds... (van zijn kant) -
 ... of het niet op den weg van Britsch Indië ligt om bij afname van katoen
 ook mildere tarieven voor de Javasuiker in te voeren (afname: aankoop,
 aftrek; mildere: lagere) -
 het aantal is reeds boven honderd gestegen (... boven de) -
 de kennis van minstens Engelsch, Fransch en Duitsch behalve natuurlijk
 Nederlandsch en liefst nog van meerdere talen (minstens: ten minste, op
 zijn minst; meerdere: meer) -
 de deelname aan het sociale leven (deelneming) -

mensen, aan wie men veel werk zal opdragen en veel ook van hen zal verwachten (... en waarvan men ook veel...) -
de benoeming van geschikte personen onafhankelijk ervan of deze tot de eigen bekenden, vrienden en beschermelingen behooren (onafhankelijk van de kwestie of deze tot de kennissen, vrienden enz. behooren van den ambtenaar, die met de keuze is belast) -
wie het niet beseft, bewijst ermede (wie dit niet beseft...) -
Het is nu geen tijd voor afzijdig nietsdoen (Het is nu geen tijd achteraf te blijven, ons er buiten te houden) -
..., waarbij iedere groep vooral de eigen visie als de belangrijkste beschouwt; zij hebben hun best gedaan om de eigen situatie te redden; men doet goed voortdurend contact te houden met de plaatselijke eigen consulaire en diplomatieke vertegenwoordigers; een verandering van de eigen positie. (haar eigen visie; hun eigen situatie; met zijn eigen ... vertegenwoordigers; zijn eigen positie).

Ons medelid, de Heer J. Sanders Ezn., van wien wij reeds vroeger bewijzen mochten ontvangen van zijne belangstelling in ons streven, zendt ons thans eene beschouwing, waarin hij de aandacht vestigt op ongerechtigheden, die hij voor het meerendeel heeft gevonden in dagblad- en tijdschriftartikelen, zoowel redactioneele als ingezondene.

-
Hij is van oordeel dat vooral onze voorname dagbladen zich meer bewust moesten zijn van hunne verantwoordelijkheid op het stuk van taalzuiverheid, niet alleen ten aanzien van barbarismen, maar ook waar het betreft den zinsbouw en het gebruiken van naamvals-uitgangen.

- Degene -schrijft hij- die op dit stuk gevoelig is, krijgt bijna geen krant in handen, waarin hij niet valt over slordigheden of onlogische zinconstructies; een enkele maal zóó ver gaand, dat ze, goed gelezen, zelfs het tegendeel uitdrukken van hetgeen de schrijver klaarblijkelijk bedoelt. Het snelle tempo, waarin journalistieke arbeid vaak moet worden verricht, biedt m.i. voor deze tekortkomingen geen voldoende verontschuldiging.

Over het verwaarloozen van naamvals-uitgangen zal ik hier niet schrijven; het behoort, zooals bekend, tot het domein der deskundigen, en er zijn reeds officiëel bepaalde regels voor, waarbij men zich, zeker als niet-deskundige, heeft neer te leggen. Maar het plaatsnemen van buigings-uitgangen, waar ze zeker n i e t hooren, n.l. in den eersten naamval, -zooals men vaak ontmoet- kan toch nimmer gerechtvaardigd worden. Dat het om fonetische reden noodig zou zijn, kan ook niet worden aangenomen. Bijgaande uitknipsels geven enkele voorbeelden.

Nu vrees ik, dat dien laatsten indruk niet zal gewekt worden. - De film, waarin den spot wordt gedreven. - Maar toch doet zich ongetwijfeld den indruk gevoelen. - Hem lacht den corporatieven staat toe.

Zoo is ook het verwarren van 'dan' en 'als' een veel voorkomend euvel.

Het is even gevaarlijk om zich schrap te zetten uit wantrouwen dan zich in een dom vertrouwen te laten gaan

Een voorbeeld van 'terugkomen op', waar blijkbaar 'terugkomen van' bedoeld wordt, vindt de inzender in een artikel, waarin wordt gezegd, dat 'de vice-president van den Raad van Indië is teruggekomen op zijn voornemen, in September te repatriëren'.

Ons lid zendt ons nog een aantal germanismen -die wij in ons archief opnemen- en een tweetal anglicismen, ook in dagbladartikelen gevonden, n.l.: 'zeezijde' voor 'kust'

wegens de hitte zochten duizenden verkoeling aan de zeezijde

en 'volgeboekt' voor 'geheel besproken'.

De 'Dempo', die volgeboekt was, zou hedenmorgen vertrekken

Een onzer leden vraagt op welken grond wij het woord 'doorsnee' niet als een germanisme beschouwen; hij vindt b.v. de uitdrukking 'doorsnee-mensch' afschuwelijk.

Ons antwoord op deze vraag luidt, dat de eenige grond waarop wij een woord al of niet als een germanisme aanmerken, is: het oordeel van onzen Raad van Deskundigen. Dit oordeel is voor ons (Onze Taal) beslissend.-

Wat natuurlijk niet zeggen wil, dat wij het gebruik van het woord 'doorsnee' zouden willen aanmoedigen; het tegendeel is eerder waar. Trouwens, een lid van den Raad zelf zegt: het geheel afkeuren, in alle gevallen, zou ik niet willen, maar beperking in het gebruik acht ik wenschelijk.

Voor het overige moge worden opgemerkt, dat het bovenstaande betrekking heeft op de uitdrukking 'in doorsnee'. De opvatting van ons lid t.a.v. de woordverbinding

‘doorsnee-mensch’ wordt door onzen Raad gedeeld; een grof germanisme, zegt de Raad daarvan.

Een ander lid vestigt nog eens de aandacht op het woord ‘omrekenen’ (‘omrekeningskoers’) dat men telkens ontmoet, i.pl.v. het juiste woord ‘herleiden’.-

Onze Raad heeft reeds veroordeeld de woorden: omdoopen, omkleeden, omleggen, omvormen; en zonder aan de beslissingen van den Raad een ongeoorloofde uitbreiding te geven, gelooven wij wel te mogen aannemen, dat het vonnis van den Raad ook het thans gesignaleerde woord treft. (Maar ‘omruilen’ b.v. veroordeelt de Raad niet!)

Men vestigt onze aandacht op een belangwekkend artikel van de hand van David de Kok O.F.M. in het Rechtsgeleerd Magazijn (52e jaargang Afl. 5/6), getiteld: De Nederlandsche Taal in Wetgeving, Rechtspraak en Rechtsliteratuur. De schrijver geeft in dit artikel blijk van een warm meevoelen met de nooden van onze -ook op dit gebied wel zeer verdrukke- taal.

Ons lid, de Heer Henri Hegener, Hoofd-Redacteur van het tijdschrift ‘Het Vliegveld’ zond ons een artikel van zijn hand, voorkomende in het nummer van April 1930, waaruit blijkt dat bij de luchtvaart reeds toen de behoefte werd gevoeld aan taalzuivering. Het artikel draagt den titel ‘Een taalwacht voor de luchtvaart’; wij nemen daaruit het volgende over.

Het wordt tijd, hoog tijd, dat we een taalwacht plaatsen in de Nederlandsche luchtvaart. Vooral ook in de Nederlandsche luchtvaart! Want indien men ergens reeds heel lang doende is vreemde, uitheemsche woorden naar binnen te halen, foei-leelijke woorden, die natuurlijk al diep, heel diep vastgeworteld zitten in onze omgangs- en schrijftaal, dan is het zeker in onze luchtvaart-beweging.

Vooral het germanisme-dom tiert welig! Motoren geven ellende met de ‘vergasser’ en met de ‘anlass’, loopen op een ‘mischung’ of op ‘reinbenzine’ en ‘zetten uit’ als ze plotseling stoppen. Vliegtuigen worden ‘daargesteld’ uit hout of ‘hoogwaardig reinmetaal’ volgens een ‘grondleggende daarstelling’ of volgens bepaalde ‘richtlijnen’, om dan, na te zijn ‘uitgeprobeerd’ en ‘au point’ gebracht, ‘vaarplanmatig ingezet’ te worden op bepaalde ‘strecken’. Of om er de een of andere groote vlucht mee ‘te planten’. Valt de ‘nutlast’ of de ‘toelading’ mee, dan is het een ‘geëigend’ verkeersmiddel. Na een tijdje gaat het toestel weer ‘in revisie’. Tegenwoordig worden de toestellen voorzien van wielremmen, om den uitloop ‘af te remmen’.

Wat het vliegen ‘aanbelangt’, soms heeft men verschrikkelijk veel last van ‘remous’ en ‘bumps’ en loopt het verkeerd, dan volgt een vette ‘crash’, sla je met je hoofd tegen het ‘dashbord’ en heb je aan je meegenomen ‘ersatz-deelen’ niets. Als de wind niet ‘afflauwt’, is ook je ‘top speed’ aan den lagen kant. En ben je ‘under-powered’ of vlieg je sterk ‘gedrosseld’, dan kom je er heelemaal niet. In de tegenwoordige sportvliegerij is het ‘kleinvliegtuig’ een populair bezit van den ‘private-owner’, maar ze zijn soms verre van ‘fool proof’, deze vliegbabies.

De ‘stuntvlieger’ is werkelijk een heele knaap. Hij draait

‘loopings’ en ‘vrilles’ en ‘tonneaux’ en ‘kurven’, hij ‘stallt’ en ‘side slipt’ en maakt ‘nose dives’, dat het een lust is. Natuurlijk wordt zijn toestel zwaar ‘beansprucht’. ‘Hélicoptères’ en ‘ornithoptères’ zijn verre van ‘airminded’ (eerder ‘uitgesproken shedminded!’) En bij Fokker komt een nieuwe ‘testvlieger’. Op de vliegvelden - waarom spreken we nog niet van ‘vliegplaats’? - suizen je ooren dikwijls van cockpit en aileron en bequille en capitonneeren en supercharged en reductie-gear en levier en slipstream en stick en gasmanette. En in de schrijftaal zie je vanaf den jongsten scribent tot de ‘voerende’ heeren in Den Haag toe, zich aan dat alles bezondigen. In verband met de nog niet eens geboren zweefvluchtbeweging in ons land, hoorden we nu al het woord ‘Hang’ gebruiken. Inplaats van: helling.

Zoo zouden we ‘non stop’ verder kunnen gaan!

We geven toe: zóó erg als we het hierboven schilderen, is het gelukkig niet. Maar het is toch wel héél erg. Heusch, we brabbelen en schrijven een aviatisch koeterwaalsch - ook ondergeteekende heeft er braaf aan meegedaan! - dat niet eens de verdienste heeft ‘luchtvaartjargon’ te zijn, maar dat een armoedig, frauduleus verkregen samenraapsel is, afkomstig uit twee, drie om ons heen gesproken vreemde talen, waaruit we maar hebben overgenomen en meegenomen, omdat we vierkant te lui zijn om er eens bij te gaan zitten en te overwegen, of we voor die woorden en uitdrukkingen niet iets ècht Hollandsch kunnen vinden.

Zoo héél gemakkelijk schijnt het overigens ook hier niet te zijn steeds een goed-Nederlandsch equivalent te vinden voor een vreemd woord: een enquête t.a.v. het woord ‘airminded’ leverde de volgende vervangende woorden op:

luchtvast - bevlogen - luchtlekker - luchtzeker - vliegrijp - luchtgeneigd - luchtgenegen - luchtzinnig - luchtwarm - luchtdroog - luchtdicht - luchtliet - luchtlustig - luchtzorg - luchtgeest - vlieglustig - vliegelust - vliegwennig - luchtklaar - luchtvaardig - luchthuis - luchthuizigheid en luchtgraag.

Geruimen tijd geleden - gaat het artikel voort - werd op het marine-vliegekamp ‘De Kooy’ een commissie benoemd om na te gaan, in hoeverre de talrijke bij leger- en marine-vliegdiens in gebruik zijnde vreemde woorden en vaktermen, door Hollandsche woorden zouden kunnen worden vervangen. Die commissie heeft juist onlangs een lijst ingediend bij den commandant der militaire Luchtvaart Afdeeling te Soesterberg, de publicatie waarvan we natuurlijk met belangstelling tegemoet zien. Maken we in het besproken verband nog melding van het werk van onzen medewerker, den heer J.H.W. van der Muelen, wiens zeer vruchtbare luchtvaartpen in den loop der jaren in diens perfecte artikelen in ‘De Motorkampioen’, het ‘Polytechnisch Weekblad’ en andere bladen, vele werkelijk verdienstelijk uitgedachte Hollandsche luchtvaartvaktermen aan de natie heeft geschonken.

In andere landen is de taalzuivering in de luchtvaart, of het opwerpen van barricaden tegen vreemde indringers, reeds van den aanvang af aangepakt. Zoo ontvingen we de vorige week van het ‘Verlag des Deutschen

Sprachvereins' te Berlijn, de nieuwste editie van een werkje getiteld 'Luftfahrenderdeutsch', welks eerste uitgaaf reeds in 1911 het licht zag, en waarin voor vele Fransche en Engelsche luchtvaartwoorden, een passend Duitsch woord is gegeven. De Duitschers begonnen met hun taalzuivering in 1911. Wij deden tot 1930 nog zoo goed als niets! Werkelijk, het wordt tijd, hoog tijd, dat we ook voor onze luchtvaart een taalwacht in het leven roepen!

Een conclusie, waarmede wij van harte instemmen.

Contributie.

De Penningmeester herinnert aan het voldoen van de contributie voor het Vereenigingsjaar Juni 1933-1934 (Gironummer 181661).

Ledenvergadering op zaterdag 7 oct. 1933, des namiddags te 2½ uur in gebouw Industria te A'dam.

Het voorzitterschap wordt, bij ontstentenis van den Heer C.K. Elout, waargenomen door den Heer F.J.W. Drion. De voorzitter opent de vergadering met een inleidend woord, waarin hij de voornaamste gebeurtenissen van het afgelopen vereenigingsjaar herdenkt. Hij constateert dat alom is waar te nemen een opleving van het nationaliteitsgevoel en hij vertrouwt dat daarmee zal gepaard gaan een toenemende belangstelling in de taal. De taal toch behoort tot de schoonste uitingen van het volksbewustzijn.

De notulen van de vorige ledenvergadering worden opgelezen en door de vergadering goedgekeurd.

Nadat gebleken is dat geen ingekomen stukken de aandacht van deze Vergadering vragen, worden de verslagen van de secretaresse en van den penningmeester, zooals die zijn opgenomen in het laatste nummer van het orgaan, aan het oordeel van de Vergadering onderworpen en onveranderd aanvaard.

Alsdan brengt de commissie tot het nazien van de rekening, bij monde van den Heer G. van Saane haar verslag uit; de conclusie strekt tot vaststelling van de cijfers, zooals de penningmeester die heeft samengesteld en tot het verleenen van décharge, ten aanzien van het gevoerde beheer. Aldus wordt besloten.

De commissie tot het nazien van de rekening over het jaar 1933-1934 wordt samengesteld uit de Heeren G. van Saane en H. Smit P.C.zn.

De aftredende leden van het Bestuur, de Heeren J.T. Duyvis en S.S.D. Wehrens worden herbenoemd. Beiden verklaren de benoeming aan te nemen en de Voorzitter brengt hun dank voor hunne bereidwilligheid opnieuw de bestuursfunctie te aanvaarden.

Bij de rondvraag blijkt uit een mededeeling van de secretaresse dat het A.N.V. zich opnieuw heeft uitgesproken ten gunste van een samenwerking met ons Genootschap, in den geest van het daaromtrent gepubliceerde in No. 4 van den 1en jaargang van ons orgaan. De Voorzitter vindt hierin aanleiding de verwachting uit te spreken, dat de samenwerking met het A.N.V. voor beide partijen van voordeel zal blijken te zijn.

De Voorzitter vestigt de aandacht op een denkbeeld, dat reeds vroeger werd geopperd door den Heer F. Lugt en dat ook reeds het onderwerp heeft uitgemaakt

van een bespreking in een Bestuursvergadering. Het bedoelt de leden in staat te stellen te geraken tot een nauwer onderling contact. Tot dat doel wil de voorsteller den leden doen vragen om een opgave omtrent werkring, persoonlijke voorliefden, studiegebied en eventueel gepubliceerde werken; deze opgaven zouden dan op een lijst vereenigd moeten worden en ter kennis van de leden gebracht.

Het ligt in de bedoeling van het Bestuur het denkbeeld van den Heer Lugt nader uit te werken.

De Heer J.P. Smits vestigt de aandacht op de wenschelijkheid ook de volgende ledenvergaderingen aantrekkelijk te maken zooals dat is geschied bij de eerste Ledenvergadering, toen Prof. Dr. Jac. van Ginneken zulk een interessante lezing heeft gehouden. De Voorzitter acht deze gedachte een overweging waard en oppert het denkbeeld die lezingen dan in verschillende plaatsen te houden, opdat zich meer centra van belangstelling zullen kunnen ontwikkelen. De vergadering blijkt zich hiermede te kunnen vereenigen, waarbij de Heer Duyvis de opmerking maakt dat het dan aanbeveling zal verdienen de vergaderingen in den winter te houden, omdat dan meer belangstelling zal zijn te verwachten dan des zomers.

Nadat de Heer G. van Saane de wenschelijkheid heeft bepleit de verschenen lijsten van Germanismen tot één geheel te vereenigen en de Voorzitter heeft toegezegd te overwegen dit denkbeeld te verwezenlijken, sluit de Voorzitter de vergadering met dank aan de aanwezigen.

Index

van de onderwerpen, behandeld in de jaargangen 1932-1933 van 'Onze Taal'.

- Aangestelden** 1933, 1, 1.
Aanwenden 1933, 6, 21.
Accent 1933, 5, 19.
Afflauwen 1933, 4, 16; 1933, 6, 21.
Afreizen 1933, 3, 11.
Afwezig 1932, 3, 10.
Als 1933, 1, 1.
Anglicismen, 1933, 2, 7; 1933, 3, 10; 1933, 4, 14; 1933, 6, 23.
Animeerboek 1932, 3, 11.
A.N.V. 1932, 1, 2; 1932, 2, 6; 1932, 4, 14; 1933, 2, 8; 1933, 3, 10.
Apparaat 1933, 3, 11.
Arbeidskrachten 1932, 1, 3.
Baargeldlooze betaling 1933, 2, 8.
Beaarding 1933, 1, 2.
Begaving 1933, 1, 3.
Behandigen 1933, 2, 8.
Bergen 1932, 2, 7.
Bestemmingsland 1932, 1, 3.
Beteekenen 1932, 4, 13.
Beulemans 1932, 2, 7.
Bontspecht 1932, 3, 11.
Bouwen 1933, 6, 21.
Brabbeltaal 1932, 3, 11.
Cultuurschat der Ned. Taal (De) 1932, 5, 17.
Dan (i.p.v.: als) 1933, 6, 23.
Diermeel 1933, 6, 21.
Doorsnee 1933, 3, 11; 1933, 6, 23.
Doorsnee-mensch 1933, 6, 23.
Droogleggen 1933, 3, 11.
Duiden 1933, 4, 16.
-ens 1932, 4, 13.
-er 1932, 4, 13; 1933, 6, 21.
Fijn 1933, 5, 18.
Gaat om (het) 1933, 2, 6.
Geen germanisme 1933, 3, 10.
Gehalte 1932, 4, 13.
Gestalte 1932, 4, 13.
Glanzend 1933, 2, 6.
Grammatica 1933, 2, 7.
Haag 1932, 4, 14.
Hoogconjunctuur 1933, 4, 14.
Hoogspanning 1932, 2, 7; 1933, 4, 14.

Inbewaringstelling 1932, 3, 10.
Indenken (zich) 1933, 5, 18.
Ingot 1933, 2, 7.
Innemen 1933, 2, 8.
Insluiten 1933, 1, 2; 1933, 2, 7.
Inverzekeringstelling 1932, 3, 10.
-isch 1933, 3, 11; 1933, 4, 15.
-ismen 1932, 4, 14.
Jaarvergadering 1932, 3, 11; 1932, 4, 15; 1933, 5, 19; 1933, 6, 24.
Jaarverslagen 1932, 3, 12; 1933, 5, 20.
Je dat 1933, 5, 18.
Journalistenkring (Ned.) 1932, 2, 7; 1933, 1, 3.
Keelkop 1932, 4, 13.
Keuringsdienst van Waren 1933, 3, 12.
Klemtoon (De Duitse) 1933, 2, 5.
Komisch 1932, 2, 7; 1933, 3, 11.
Kondgevingen 1932, 1, 3.
Koppelwoorden 1933, 4, 14.
Krantenjargon 1933, 4, 15.
Landverhuizerswet 1932, 1, 3.
Leekepraatjes 1932, 2, 7.
Leuk 1933, 5, 17.
Loopgraaf 1932, 4, 13.
Luchtvaart 1933, 6, 23.
Maatstaven 1932, 3, 9; 1932, 4, 13; 1933, 1, 2; 1933, 3, 11.
Meemaken 1933, 2, 6.
Meerdere 1932, 4, 13; 1933, 1, 3; 1933, 2, 6.
Muggenzifterij 1933, 1, 3.
Nederlage 1933, 1, 2; 1933, 2, 8.
Neerlandia zie A.N.V.
Ned. vertalingen 1933, 2, 2.
Ober 1933, 3, 12.
Omrekenen 1933, 6, 23.
Omruilen 1933, 6, 23.
Omsmeden 1933, 4, 15.
Onwelluidendheid 1933, 3, 11.
Opblazen 1933, 2, 8.
Opletten 1933, 5, 18.
Oud en Nieuw 1933, 5, 17.
Overbodigheid 1933, 3, 11.
Polemiek 1933, 2, 7.
Privaat-docent 1932, 4, 13.
Rechtslitteratuur 1933, 6, 23.
Rechtspraak 1933, 6, 23.
Rechtstermen 1932, 3, 10.
Restloos 1933, 4, 13.
Richtig 1932, 1, 3.
Rolgang 1933, 3, 12.
Rolstraat 1933, 3, 12.

Rondschrijven 1933, 4, 13; 1933, 5, 18.
Rondvraag 1932, 3, 11.
Schrijftaal en Schrijverstaal 1933, 1, 3.
Schrijven 1932, 2, 7; 1933, 3, 10.
Schut 1932, 3, 11.
Slordigheid 1933, 5, 19.
Springstoffen 1933, 4, 13.
Stekker 1932, 4, 13; 1933, 4, 16.
Strevingen 1933, 4, 13.
Taalschut 1932, 2, 7.
Taaltuin (Onze) 1932, 2, 7.
Taaltuin (Surinaamsche) 1933, 1, 3.
Taalwacht zie A.N.V.
Taalwacht voor de Luchtvaart 1933, 6, 23.
Taalzuivering 1932, 2, 7.
Tautologieën 1933, 3, 11.
Terugkomen op 1933, 6, 23.
Trambestuurder 1933, 5, 19.
Trots 1933, 5, 19.
Uitgebalanceerd 1932, 2, 7.
Uitlanders 1933, 2, 8.
Uitschakelen 1932, 1, 3.
Uitspraak 1933, 3, 9.
Van (i.pl.v. 'door') 1932, 3, 10.
Verhoudingen 1932, 4, 13.
Verkapt 1932, 2, 7.
Verwonden 1932, 2, 7.
Vischstand 1933, 4, 16.
Vliegenier 1933, 5, 18.
Vliegveld (Het) 1933, 6, 23.
Voorradig 1933, 4, 13.
Voorwoord 1933, 4, 14.
Waardevol 1932, 2, 7.
Walsen 1933, 3, 11.
Walswerk 1933, 2, 7.
Wetgeving 1933, 6, 23.
Woordenboeken 1933, 2, 7.
Zekering 1933, 4, 16.
Zonder meer 1933, 3, 11.